

„Evaluace systémových a koncepčních projektů z výzev PO 3 OP VVV“

- Evaluační okruh C

2. Průběžná zpráva

Datum: 31. 1. 2019

Zpracovatel:

konsorcium společností

Evaluation Advisory CE s.r.o., Křižíkova 70b, 612 00 Brno, IČ: 25342282

Naviga 4, s.r.o. U Pekařky 484/1A, 180 00 Praha 8, IČ: 26756102

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Obsah

1	Manažerské shrnutí	6
2	Shrnutí postupu realizace a postup na další období.....	10
3	Zjištění a odpovědi na evaluační otázky	12
3.1	Úvod	12
3.2	EO C.1 Je metodické nastavení evaluace a rozsah sběru vstupních dat dostatečný k vyhodnocení dopadů tohoto a komplementárních projektů intervenujících v cílových obcích SVL? 13	
3.2.1	Evaluační / metodické dokumenty.....	13
3.2.2	Realizace evaluace.....	16
3.2.3	Hodnocení metodického nastavení evaluace	21
3.3	EO C.2 Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu aktéry v podpořených obcích?	24
3.3.1	Vývoj parametrů.....	47
4	Závěry a doporučení.....	49
5	Zhodnocení zapracování doporučení z předchozí zprávy	54
6	Seznam použitých zdrojů a literatury	55
7	Příloha I: Technická zpráva s detailním popisem šetření	56
8	Příloha II: Kompletní podklady	56
9	Příloha III: Dashboard.....	56

Seznam zkratk

ASZ	Agentura pro sociální začleňování
CAWI	Metoda sběru dat – dotazování na webovém formuláři (Computer Assisted Web Interviewing)
CATI	Metoda sběru dat – telefonické rozhovory
CS	cílová skupina
EO	Evaluační otázka
EO C.1	Evaluační otázka C.1: Je metodické nastavení evaluace a rozsah sběru vstupních dat dostatečný k vyhodnocení dopadů tohoto a komplementárních projektů intervenujících v cílových obcích SVL?
EO C.2	Evaluační otázka C.2: Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu aktéry v podpořených obcích?
EO C.3	Evaluační otázka C.3: Jaké je povědomí realizátorů projektu o komplementárních aktivitách vytvářených v jiných IPs a IPk?
EO C.5	Evaluační otázka C.5: Jakým přínosem byla realizačním týmům projektů Metodika pro vnitřní evaluaci projektů?
EM	Evaluační manuál
IDI	Individuální řízené rozhovory
IP	Individuální projekt
IKV	Projekt „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“
IROP	Integrovaný regionální operační program
KA	Klíčová aktivita
KPSLV	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
MAP	Místní akční plán
MAS	Místní akční skupina
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MPI	Místní plán inkluze
MŠ	Mateřské školy
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO	Nestátní nezisková organizace
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OPZ	Operační program Zaměstnanost
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PS	Pracovní skupina
RE	Rukověť evaluátora
ŘO	Řídící orgán

SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování
SZSZ	Projekt „Systémové zajištění sociálního začleňování“
SŠ	Střední školy
SVL	Sociálně vyloučené lokality
VA	Vstupní analýza
ZoR	Zpráva o realizaci
ZŠ	Základní školy

Seznam grafů

Graf 1: V jaké fázi je příprava Strategického plánu sociálního začleňování?	26
Graf 2: Zastoupení jednotlivých typů aktérů, kteří odpověděli, že SPSZ byl již schválen	26
Graf 3: V jaké fázi je příprava Vstupní analýzy lokality?	27
Graf 4: V jaké fázi přípravy je Místní plán inkluze?	28
Graf 5: Zapojení obcí do MAP	29
Graf 6: Zastoupení odpovědí na zapojení do MAP dle příslušnosti k jednotlivým vlnám spolupráce s ASZ	30
Graf 7: Jste spokojeni s metodickou podporou ASZ při přípravě Vašich projektových záměrů / projektů?	31
Graf 8: Zastoupení odpovědí na spokojenost s podporou ASZ dle typů aktérů	31
Graf 9: Zastoupení odpovědí na spokojenost s podporou ASZ dle příslušnosti k jednotlivým vlnám spolupráce	32
Graf 10: Jsou dle Vašeho názoru zapojeny všechny relevantní instituce do spolupráce na proměně místní vzdělávací praxe?	34
Graf 11: Zastoupení odpovědí na spokojenost se zapojením relevantních institucí dle příslušnosti k jednotlivým vlnám spolupráce	35
Graf 12: Fungují dle Vašeho názoru setkávání (např. pracovní skupina pro vzdělávání/workshopy/odborné skupiny) dle předpokladu?	36
Graf 13: Jsou setkávání kvalitní a podnětná pro podporu a rozvoj inkluzivního vzdělávání v obci?	36
Graf 14: Na pravidelných setkáních se zástupci škol probíhá diskuze o nastavení inkluzivního vzdělávání (informace o vzájemných aktivitách, výměna zkušenosti, sdílení problémů a jejich řešení apod.)	37
Graf 15: Podařilo se Vám na pracovní skupině sdílet či ujasnit si potřeby v oblasti inkluzivního vzdělávání?	38
Graf 16: Jsou realizovány aktivity a opatření definované v MPI dle plánu?	39
Graf 17: Jsou realizovány aktivity a opatření definované v MPI v dostatečné míře?	39
Graf 20: Jsou finanční prostředky, které jsou ve Vaší obci dostupné na inkluzivní vzdělávání, dostatečné?	40
Graf 21: Daří se školám ve Vaší obci směřovat k inkluzivnímu vzdělávání?	41
Graf 22: Podařilo se díky projektu změnit ve Vaší obci postoje relevantních aktérů k problematice inkluzivního a kvalitního vzdělávání?	43
Graf 23: Zastoupení odpovědí na změnu postoje relevantních aktérů v obci k problematice IVK dle příslušnosti k jednotlivým vlnám spolupráce	43
Graf 24: Daří se školám ve Vaší obci zapojovat děti ze SVL?	44
Graf 26: Víte o tom, že se plánuje/připravuje evaluace dopadu projektu IKV?	45
Graf 24: Hodnoty parametrů v roce 2017 a 2018	47

1 Manažerské shrnutí

Hodnocení evaluačního okruhu C – individuální projekt systémový „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“ (IKV) je součástí evaluace systémových a koncepčních projektů z výzev PO 3 OP VVV, která byla zahájena na jaře r. 2017. Předkládaná průběžná zpráva této evaluace vychází z šetření realizovaného zpracovatelem na přelomu let 2018 a 2019 a reflektuje situaci projektu ke konci roku 2018.

Projekt je téměř v polovině své realizace (29 měsíců z celkem plánovaných 70), proplaceno je jich 23 % z celkových způsobilých výdajů projektu. Finalizován je první výstup projektu, který měl být dle Přehledu klíčových výstupů k naplnění indikátorů vykázan – Evaluační manuál. Další z plánovaných výstupů – dokument Analýza segregace škol z pohledu sociálního vyloučení – ještě nebyl dokončen¹.

Do 9. monitorovaného období (7-9/2018) bylo dále vykázano 16 Místních plánů inkluze, 26 Vstupních analýz lokalit, 41 pracovních skupin na podporu IKV a 19 komunikačních strategií. Realizováno bylo 36 odborných workshopů a 8 veřejných setkání. V rámci projektu IKV je realizována spolupráce ve 46 lokalitách (v celkem šesti vlnách spolupráce).

Jedním z cílů tohoto hodnocení bylo **zjistit stav metodického nastavení evaluace projektu k vyhodnocení dopadů a formou doporučení vůči internímu evaluačnímu týmu zvýšit pravděpodobnost vyhodnocení dopadů na konci projektu**. Hodnocení metodického nastavení evaluace komplikoval fakt, že systém evaluace je teprve v přípravě a aktuálně dochází k jeho proměnám. Metodické nastavení evaluace není z dostupných dokumentů zcela zřejmé. Dle informací od realizátora projektu aktuálně probíhají práce na některých z dokumentů (Rukověť evaluátora, „banka dopadů“, „design evaluace“ pro jednotlivé lokality) a počítá se s revizí Evaluačního manuálu (dále EM).

Evaluace projektu stojí na několika pilířích, od úvodního sběru dat při zahájení spolupráce v lokalitách, přes průběžný monitoring, hodnocení věcné náplně projektu až po Hodnotící zprávy o dopadu projektu v lokalitách (v přípravě). Realizátor od zahájení projektu ustoupil od původně plánovaného plošného hodnocení všech charakteristik sociálního vyloučení (jak bylo nastaveno v checklistech v EM) a plánuje vytvořit dopadovou evaluaci v každé lokalitě konkrétněji, s ohledem na nastavený Místní plán inkluze a hodnocení dopadů tam, kde skutečně projekt působil. Vytváření individuálních evaluačních designů a práci s bankou dopadů budou mít na starosti evaluátoři v jednotlivých lokalitách. Aby se předešlo případné nejednotnosti a nekvalitě evaluačních zpráv lokalit, doporučuje hodnotitel **systémově proškolit a vést všechny pracovníky**, kteří budou dopadové evaluace v lokalitách realizovat.

Hodnocení věcné náplně projektu bylo pozdrženo, aktuálně jsou dle informací ASZ v přípravě dvě dotazníková šetření (na hodnocení partnerství a hodnocení projektového poradenství). Hodnotitel vnímá hodnocení věcné náplně projektu jako podstatný vstup do celkové evaluace, a proto **doporučuje realizovat aktivity k věcnému hodnocení projektu (hodnocení partnerství, hodnocení projektového**

¹ Finalizace dokumentu je dle 9. ZoR plánovaná na první polovinu roku 2019. Je zpracován výzkumný design, probíhá výzkum v územích a zároveň aktuálně probíhá sběr kvantitativních dat. Harmonogram výstupu byl dle informací z 10. ZoR posunut na základě podané žádosti o podstatnou změnu projektu. 10. ZoR byla odevzdána koncem ledna, a v době zpracování evaluační zprávy ještě nebyla schválena, jedná se tedy o neoficiální údaj.

poradenství, popř. hodnocení postojů k inkluzivnímu vzdělávání), a to v co nejbližší době, aby mohlo být výsledků šetření ještě využito pro přenos dobré praxe.

V době zpracování evaluační otázky je nutné konstatovat, že metodické nastavení evaluace může vést ke kvalitní dopadové evaluaci, ale existují podstatná rizika, na kterých je nutné pracovat a eliminovat je. Systém evaluace postrádá souhrnný dokument, případně propojení existujících dokumentů. Většina dokumentů není ve finální podobě, existující dokumenty (Evaluační manuál, Rukověť evaluátora, „banku dopadů“, dílčí hodnocení apod.) nejsou propojené, není jasná jejich návaznost. Do dokumentů je nutné doplnit úvodní informace, sjednotit terminologii, uvést komu jsou určeny, jak a kdy mají být používány apod. Není explicitně známo, kdy a jaká data budou opakovaně sbírána, ani jakým způsobem budou data dále vyhodnocována. Není zřejmé, jakým způsobem mají být dílčí evaluace lokalit provázané a zda a jak budou alternovat komplexní vyhodnocení. Nejsou dostupné informace o načasování evaluace. **Systém evaluačních nástrojů a jejich podpůrných dokumentů je nutné dopracovat.**

V rámci této evaluace je dále **zjišťován průběžně vnímaný přínos projektu aktéry v podpořených obcích**. Vyhodnocováno bylo plnění dílčích cílů a naplňování hlavního cíle projektu, tedy dosáhnout uplatnění principů inkluzivního a kvalitního vzdělávání na participativním základě a vytvořit podmínky pro dlouhodobé udržení a rozvoj opatření vzniklých v průběhu projektu na lokální úrovni. Hodnocení bude probíhat v každém roce, po dobu následujících 3 let (do roku 2022), přičemž bude možné využít sledování jednotlivých proměnných a vyhodnocovat posun v čase. Hodnoceno bylo celkem 18 nastavených parametrů, aby bylo možné jasné kvantifikované srovnání hodnot s následujícími roky. Realizováno bylo 81 rozhovorů pro zjištění postojů aktérů ve 27 spolupracujících obcích. Níže uváděné informace o podílech respondentů vychází ze zmíněného základu 81 respondentů.

V žádném z parametrů **nebyl zaznamenán výrazný odklon oproti očekávání, všechny činnosti jsou vykonávány**. Hodnoty parametrů oproti šetření v loňském roce dostaly mírné změny. Nejvýraznější kladný posun zaznamenaly parametry, na které mají aktivity ASZ přímý vliv, tedy schvalování dokumentů SPSZ a MPI (s postupem spolupráce v nově přibíraných lokalitách dochází k jejich tvorbě a schvalování). Naopak zhoršení bylo zjištěno u kvality a obsahu diskuze na pracovních skupinách a dále u hodnocení dostatečnosti realizace MPI.

Strategické dokumenty (Strategický plán sociálního začleňování (SPSZ) a Místní plán inkluze (MPI)) jsou většinou schváleny zastupitelstvem obce, což uvedlo v rozhovorech 69 % z 81 respondentů šetření v případě SPSZ a 69 % u MPI. Přibližně 1/6 respondentů nevěděla, v jaké fázi je příprava dokumentů a opět docházelo k tomu, že odpovědi aktérů z jednoho města se lišily. Nižší povědomí mají aktéři o Vstupní analýze lokality (VA), o jejíž přípravě nevěděla třetina respondentů (mezi zástupci školství umělo odpovědět jen 52 % respondentů, vyšší míra povědomí byla u aktérů z pozdějších vln spolupráce). Ostatní většinou uváděli, že dokument je schválen (63 % z 81 respondentů) a že se zprostředkovaně podíleli na jeho tvorbě (jako respondenti rozhovorů či dodáním dat). Respondenti se většinou shodují, že MPI byl vypracován bez výraznějších problémů a s přispěním všech nebo téměř všech relevantních aktérů. K samotnému naplňování – realizaci aktivit a opatření MPI dle plánu a v dostatečné míře – se opět vyjádřilo malé množství respondentů (i když oproti šetření v roce 2017 klesl počet odpovědí „nevím“ ze 46 % na 38 %²). Aktivity jsou většinou realizovány, ale jen částečně

² Průměr za obě otázky.

(oproti nastavení v MPI). Jako bariéry jsou uváděny absence lidských zdrojů (pro přípravu projektových záměrů i na pozice do projektů), administrativní náročnost projektů a obecně obava z jejich realizace.

I letošní šetření potvrdilo, že zapojení obcí do existujících Místních akčních plánů rozvoje vzdělávání je velmi intenzivní (zapojení obce dle 75 % respondentů). Relativně často ovšem přetrvávalo, že respondenti zaměřovali aktivity prováděné v rámci MPI s aktivitami z MAP, případně byly zaměřovány i samotné dokumenty.

Činnost ASZ je hodnocena jako přínosná (42 % z 81 respondentů je spokojeno, 31 % částečně spokojeno, což je obdobný výsledek jako v loňském šetření). Rozdíl ve spokojenosti lze pozorovat podle toho, jakou instituci respondenti zastupují (alespoň částečně spokojených je 89 % zástupců obcí, v případě škol a dalších organizací se spokojenost pohybuje kolem 64 %). Nejoceňovanější je výpomoc ASZ při vypracovávání projektových žádostí a dále při síťování aktérů. Mezi uváděné problémy v rámci činnosti ASZ figurovaly časté změny na pozicích lokálních konzultantů či činnosti málo zaměřené na výsledek.

Většina respondentů, kteří byli zapojeni do přípravy projektových žádostí, uváděla, že ASZ měla při přípravě významnou a kladnou roli díky svým znalostem, možnostem a personálním kapacitám. Velmi oceňované byly možnosti konzultací. I v rámci letošního šetření bylo potvrzeno, že většina aktérů ze školství nepřipravuje žádné projekty s ASZ. Projekty, na nichž se podílí ASZ jsou většinou připravovány městy nebo NNO a školy v nich figurují jako partneři.

Kritické hlasy zaznívaly směrem k nastavení podmínek výzev (např. přísné vázání financí pouze na SVL, nejednoznačnost pravidel výzvy, časová a administrativní náročnost přípravy projektových žádostí). Dále panovala obava z udržitelnosti aktivit (např. pracovních pozic vytvořených v projektu). Přísné podmínky nezřídka odrazovaly aktéry od toho, aby se stali realizátory projektů.

Spolupráce na místní úrovni funguje (zapojení relevantních institucí, fungování jednání, kvalita jednání, průběh diskuze, sdílení potřeb), pracovní skupiny jsou organizovány v souladu s nastaveným plánem a v dostatečné frekvenci. Většina respondentů se shodla na tom, že do spolupráce se zapojili všichni aktéři, kteří by tam podle jejich názoru zapojeni být měli (účastní se především zástupci obcí, ZŠ, MŠ, NNO, neformálního vzdělávání, příp. i zástupci policie, Úřadu práce, církví apod.). Technicky a organizačně byly skupiny podle většiny respondentů zajištěny dobře (řada respondentů, zejména z oblasti školství, by spíše ocenila setkávání méně často). Oceňováno bylo, že se mohli sejít lidé z různých oblastí a společně řešit témata ve vzdělávání. Účastníci skupin také potvrzují, že své názory mohli na skupinách přednést, a že tyto byly reflektovány.

Mezi řediteli škol se v četných případech vyskytl názor, že setkávání pracovních skupin jsou zbytečná. Diskuse na pracovních skupinách byly, zejména kvůli nepříznivým postojům zástupců ZŠ, v některých případech komplikované (méně příznivě je kvalita setkávání hodnocena tam, kde aktéři nebyli ochotní se do diskusí zapojit). Zvládnutí tohoto problému ze strany lokálních konzultantů bylo různé, ale celkově byla facilitace a moderace skupin ze strany pracovníků ASZ hodnocena spíše příznivě.

Oproti hodnocení v roce 2017 mírně poklesla celková spokojenost s kvalitou a podnětností PS a s probíhajícími diskuzemi. Za zbytečná označují setkávání právě někteří zástupci škol, kteří nejsou inkluzi nakloněni. Vliv může mít také to, že hlavní cíl pracovních skupin – sepsání MPI – byl v lokalitách již splněn a skupina tak pro účastníky ztrácí svůj hlavní smysl.

Stále existuje velký podíl respondentů, kteří neumí posoudit dostatečnost finančních prostředků v obci na inkluzivní vzdělávání (v roce 2017 to bylo 54 %, v roce 2018 40 %). Polovina respondentů označuje finance jako dostačující či částečně dostačující. Uvádějí, že celkových prostředků na inkluzi je relativní dostatek, nicméně problém je v jejich roztržitosti. Jako velký problém je také uváděno nedostatečné ohodnocení pozic např. školních asistentů (což způsobuje jejich výrazný personální nedostatek). Respondenti uvádějí, že financování personálních kapacit pro inkluzi (např. školních psychologů) by mělo být systémové, přímo z rozpočtu, nikoliv projektově.

Respondenti se vyjádřili poměrně pozitivně při hodnocení parametru na směřování škol k inkluzivnímu vzdělávání. První úspěchy a pozorování velkého pokroku je patrné dle 58 % respondentů, třetina vnímá postupné směřování k inkluzi (tedy obdobné počty jako v roce 2017). Aktéři z lokalit ovšem komentují svoje vyjádření tím, že „školy inkluzi dělat musí“ – ve většině případů se tak děje pouze proto, aby školy dodržely povinnosti ukládané jim zákonem. Stále přetrvává, že většina aktérů z oblasti školství zaujímá k současné podobě inkluzivního vzdělávání negativní postoj, úspěšnost inkluzivních opatření je podle mnohých respondentů velmi malá. Změna systému financování asistentů pedagoga byla hodnocena většinou nepříznivě, protože redukuje možnost zaměstnávat na těchto pozicích zaměstnance na plné úvazky.

Negativněji vyznívá hodnocení toho, zda se projektu daří změnit postoje aktérů v obci k problematice inkluzivního vzdělávání (jen 7 % z 81 dotázaných uvedlo, že lze pozorovat velký pokrok, v roce 2017 to bylo 11 %). Značná část (58 %) vnímá jisté pokroky či směřování k posílení inkluze, stále ovšem existuje i nemalá část respondentů (17 %), kteří žádný posun nevnímají. Podle některých respondentů se jedná o záležitost, na kterou nemůže mít takto krátké působení ASZ nebo projektu IKV žádný vliv.

Dle odpovědí respondentů se školám určitě či spíše daří zapojovat děti ze SVL do škol (56 %), přičemž nárůst pozitivnějších odpovědí lze zaznamenat u posledních tří vln spolupráce s ASZ. Zapojování dětí do škol je hodnoceno jako úspěšnější na prvním stupni ZŠ či na malých školách. Podporu dětí ze SVL považují respondenti za spíše dostatečnou, problémem je ovšem nezájem rodičů ze SVL.

2 Shrnutí postupu realizace a postup na další období

Následující kapitola obsahuje stručný souhrn realizovaných šetření v rámci hodnocení projektu IKV za rok 2018. Detailnější popis jednotlivých šetření je obsahem Přílohy I – Technické zprávy. Dále je uváděno stručné shrnutí postupu realizace v rámci dalšího období, a doplněna jsou také doporučení pro úpravu metodologie i pro další zprávy.

Za rok 2018 (v rámci 2. Průběžné zprávy) byly hodnoceny následující evaluační otázky:

- EO C.1: Je metodické nastavení evaluace a rozsah sběru vstupních dat dostatečný k vyhodnocení dopadů tohoto a komplementárních projektů intervenujících v cílových obcích SVL?
- EO C.2 Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu aktéry v podpořených obcích?

Postup realizace – realizovaná šetření

Část	Typ šetření	Respondenti (typ, počet)	Termín šetření	EO
C	IDI	81 aktérů z 27 obcí spolupracujících s ASZ	Listopad 2018 – leden 2019	C.2
C	CATI	5 lokálních konzultantů (31 % z lokálních konzultantů ³)	Leden 2019	C.2
	celkem	86 rozhovorů		

Shrnutí postupu na další období

1. V průběžné zprávě za rok 2019 bude opět vyhodnocena evaluační otázka C.2 (*Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu aktéry v podpořených obcích?*), jejíž metodologie byla nastavena se zadavatelem na podzim 2017 a doplněna o parametry a otevřené otázky týkající se dílčího cíle 6 v roce 2018. V průběhu terénního šetření a zpracování výsledků se nevyskytly závažnější problémy indikující nutnost změny nastavené metodiky.
2. Evaluační otázka C.3 (*Jaké je povědomí realizátorů projektu o komplementárních aktivitách vytvářených v jiných IPs a IPk?*) byla nastavena v roce 2017, šetření pro Průběžnou zprávu za rok 2017 proběhlo bez větších problémů. Otázka bude řešena opět v roce 2019 pro 3. Průběžnou zprávu, a to na základě nastavené metodologie.
3. V roce 2019, pro 3. Průběžnou zprávu, bude dále řešena evaluační otázka C.5 (*Jakým přínosem byla realizačním týmům projektů Metodika pro vnitřní evaluaci projektů?*). První hodnocení této EO proběhlo v roce 2017 a v rámci dotazníkového šetření uvedlo 85 % účastníků, že nebylo do sebehodnocení vůbec zapojeno a hlavní otázky dotazníkového šetření tak zodpovídalo pouze 5 členů realizačního týmu. Metodiku pro vnitřní evaluaci projektů znal jen

³ Celkový počet lokálních konzultantů působících v rámci projektu IKV k březnu 2019.

jeden respondent, což potvrdil i projektový manažer IKV, podle kterého s ní pracuje hlavně nejužší vedení projektu. Zároveň projektový manažer uvedl, že do tvorby Sebehodnotící zprávy byli zapojeni především koordinátoři jednotlivých klíčových aktivit. Vzhledem k takto malému počtu respondentů by byla dle názoru zpracovatele účelnější a efektivnější, tj. větším přínosem, realizace několika individuálních rozhovorů nebo jednoho skupinového rozhovoru. Pro sebehodnocení (EO C.5), proto navrhujeme udělat rozhovor nebo kulatý stůl se zástupci odboru řízení MŠMT, kde by se nastavila nová vhodnější metodika řešení EO.

3 Zjištění a odpovědi na evaluační otázky

3.1 Úvod

Stav implementace projektu

Individuální systémový projekt „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“ (IKV) je téměř v polovině své realizace (30⁴ měsíců z celkem plánovaných 70) – probíhá od 1. 7. 2016 a je plánován do 30. 4. 2022. Celkové způsobilé výdaje projektu jsou 229 mil. Kč, přičemž proplaceno je 54 mil. Kč, tedy 23 % prostředků.

Podle plánu plnění indikátorů (Příloha č. 2 žádosti o podporu) měl být do konce roku 2017 finalizován první dílčí výstup projektu Evaluační manuál, který byl tedy předložen v 6. Zprávě o realizaci ze dne 29. 1. 2018⁵. Do září 2019 měl být finalizován také dokument Analýza segregace škol z pohledu sociálního vyloučení, který ovšem ještě nebyl dokončen⁶. Do 9. monitorovaného období (7-9/2018) bylo celkem vykázáno 16 Místních plánů inkluze, 26 Vstupních analýz lokalit, 41 pracovních skupin na podporu IKV, 19 komunikačních strategií a 1 Evaluační manuál. Realizováno bylo 36 odborných workshopů a 8 veřejných setkání. Dle 9. Zprávy o realizaci je v rámci projektu IKV realizována spolupráce ve 46 lokalitách (v celkem šesti vlnách spolupráce), z celkového počtu 70 + 10 lokalit⁷.

---

⁴ Od 1.7.2016 do 31.12.2018

⁵ Nicméně naplnění cílové hodnoty indikátoru 54902 (Počet národních systémů nebo jejich složek), který projekt IKV v souladu s plánem plnění indikátorů vykáže, je předpokládáno až k datu 30. 4. 2022 – vykázaný dokument se tedy do hodnoty indikátoru zatím nepromítl.

⁶ Finalizace dokumentu je dle 9. ZoR plánovaná na první polovinu roku 2019. Je zpracován výzkumný design, probíhá výzkum v územích a zároveň aktuálně probíhá sběr kvantitativních dat. Harmonogram výstupu byl dle informací z 10. ZoR posunut na základě podané žádosti o podstatnou změnu projektu. 10. ZoR byla odevzdána koncem ledna, a v době zpracování evaluační zprávy ještě nebyla schválena, jedná se tedy o neoficiální údaj.

⁷ 70 lokalit zapojených v rámci KPSVL a 10 lokalit v rámci tzv. vzdálené dílčí podpory (mimo KPSVL). Realizátor projektu připravuje podstatnou změnu projektu, která by měla upravit počet lokalit na 50 + 10.

3.2 EO C.1 Je metodické nastavení evaluace a rozsah sběru vstupních dat dostatečný k vyhodnocení dopadů tohoto a komplementárních projektů intervenujících v cílových obcích SVL?

Cílem evaluační otázky je externí kontrola a podpora ve formě doporučení a spolupráce vůči internímu evaluačnímu týmu projektu tak, aby se zvýšila pravděpodobnost kvalitního vyhodnocení dopadů na konci projektu.

Evaluační otázka má dle zadávací dokumentace vycházet z následujících dokumentů:

- Evaluační manuál (k dispozici verze 1, 31. 12. 2017)
- Vstupní analýzy místních vzdělávacích sítí (plánovaných 80 analýz, v době hodnocení dokončeno 26 analýz)
- Analýza segregace škol (na té realizátor projektu ještě pracuje, nebyla k dispozici)

Vzhledem k tomu, že design evaluace je v projektu IKV stále ještě nastavován a vznikají nové metodické a podpůrné dokumenty, pracoval hodnotitel nad rámec výše uvedených ještě s následujícími interními dokumenty:

- Rukověť evaluátora (| 29/10/2018 | ver17) – interní dokument Agentury pro sociální začleňování jako doplněk k Evaluačnímu manuálu.
- Dotazníkové šetření k hodnocení partnerství (předfinální verze ze dne 24. 1. 2019)
- Banka dopadů – „Indikativní dopady projektů OP VVV KPSVL (výzvy č. 21, 39 a 51) ve vazbě na realizované aktivity/podaktivity výzev“ (verze 9 ze dne 3. 12. 2018)
- Pilotní design a evaluační otázky (Příbram, Slaný).

Informace o stavu a plánovaném nastavení evaluace bylo možno čerpat z prezentace pro poradu vedení ASZ – „Evaluace v projektech ASZ“ (25. 1. 2019) a z podkladového materiálu ASZ „Evaluace v projektech OPZ a OPVVV: souhrn k prosinci 2019“ (10. 12. 2018).

V rámci analýz byly také osloveny zahraniční instituce realizující obdobné projekty a byly získány ukázky zahraniční praxe, ze kterých je možné se inspirovat při nastavování evaluačních materiálů projektu IKV.

3.2.1 Evaluační / metodické dokumenty

Následující kapitola představuje evaluační (metodické) materiály, které jsou aktuálně vytvořeny v rámci projektu.

Analýza segregace škol

V průběhu léta 2017 probíhala personální příprava na zahájení sběru kvalitativních dat v lokalitách, poté probíhala samotná příprava šetření – byl zpracován výzkumný design. Následně byl zahájen výzkum v územích a sběr kvantitativních dat zaměřených na segregaci škol.

Nejprve byla provedena základní rešerše zdrojů z ČR i zahraničí a byly zjišťovány trendy vývoje sociálního znevýhodnění. Dále došlo k mapování spádových lokalit, sběru dobré a špatné praxe a dat ze statistických výkazů ZŠ a SŠ a ze školních matrik (podpůrná opatření). Dále probíhalo zjišťování sociodemografického profilu obcí a terénní výzkum formou case study. Zahájena byla veřejná zakázka (kvantitativní analýza – dotazníkové šetření mezi rodiči žáků na ZŠ), sběr kvantitativních dat zaměřených na segregaci škol probíhal ještě koncem roku 2018. Finalizace dokumentu je dle 9. ZoR (i dle informací pracovníků ASZ) plánovaná na první polovinu roku 2019⁸.

Vstupní analýzy místních vzdělávacích sítí

Vstupní analýzy (VA) jsou podkladem pro zahájení spolupráce v lokalitě a zároveň příjemci umožňují analyzovat situaci na začátku svého působení. V rámci Vstupních analýz v jednotlivých obcích dochází ke sběru podkladových dat, jejich analýze a formulaci Vstupní analýzy včetně identifikace cílové skupiny, hlavních aktérů v oblasti inkluzivního vzdělávání, popisu struktury školní sítě v lokalitě apod.

Důležitou součástí Vstupních analýz je také část věnovaná indikátorům, které jsou standardizované napříč obcemi (nastavené v rámci Evaluačního manuálu). Stejně sady indikátorů měly být sledovány také po ukončení působnosti ASZ v lokalitě a srovnat tak vývoj v obcích.

Sběr dat probíhal nejčastěji formou desk research, kdy jsou využívána data od samotných obcí, ale také data z MŠMT a další data z lokality (např. od jednotlivých škol). Využívány byly také hloubkové rozhovory se zástupci klíčových institucí, dále polostrukturované rozhovory s obyvateli vyloučených lokalit, zúčastněné pozorování apod⁹. Na tuto činnost jsou v projektovém týmu vyčleněni pracovníci na pozici „výzkumník“ – kteří následně přejdou na pozici „evaluátor“ a budou se podílet na evaluaci sběrem dat pro vyhodnocení intervencí.

Vstupní analýza vznikne pro každou ze zapojených lokalit, aktuálně je dle 9. ZoR realizátorem vykázáno 26 finalizovaných dokumentů (celkem má vzniknout 70 + 10 Vstupních analýz¹⁰).

Karta lokality

Do karet lokality zaznamenávají jednotliví konzultanti průběh intervencí v lokalitách. Karty obsahují strukturované informace o výstupech projektu v dané lokalitě, zaznamenány jsou podané projekty, pracovní skupiny, workshopy, stupeň zpracování jednotlivých dokumentů apod. Data jsou sbírána v každé lokalitě a slouží ASZ pro účely kontinuálního monitoringu projektu i pro zpracování Zpráv o realizaci.

⁸ Výstup byl dle Žádosti o podporu, Příloha č. (Přehled klíčových výstupů k naplnění indikátorů projektu ESF) plánován na 9. monitorovací období, tedy do konce září 2018. Harmonogram výstupu byl dle informací z 10. ZoR posunut na základě podané žádosti o podstatnou změnu projektu. 10. ZoR byla odevzdána koncem ledna 2019 a v době zpracování evaluační zprávy ještě není schválena, jedná se tedy o neoficiální údaj.

⁹ Využití jednotlivých metod se liší dle lokality / dostupnosti dat / ochoty respondentů apod.

¹⁰ Realizátor projektu připravuje podstatnou změnu projektu, která by měla upravit počet Vstupních analýz na 50.

Karty lokalit začaly být využívány koncem roku 2017, aktuálně fungují v mírně redukované podobě (což ovšem nemá vliv na vyhodnocení výsledků a dopadů projektu).

Evaluační manuál

Evaluační manuál (EM) vznikl na začátku projektu. Vzhledem k propojenosti dvou systémových projektů působících v území se sociálně vyloučenými lokalitami (Systémové zajištění sociálního začleňování (SZSZ) a Inkluzivní a kvalitní vzdělávání), vznikl teoretický základ manuálu v rámci jednoho z projektů (SZSZ) a v hodnoceném projektu IKV dochází pouze k proplácení prací na aplikaci manuálu (tvorba stromů cílů, indikátorů, checklistů pro problematiku vzdělávání apod.) – nad společným teoretickým základem.

Přílohou samotné teoretické části EM jsou již vytvořené stromy problémů, nastavené indikátory a check listy, které měly tvořit základ pro nastavení evaluace – pracovalo se s nimi již od začátku působení ASZ v obcích, kdy docházelo k vytváření Vstupních analýz místních vzdělávacích sítí.

EM byl odevzdán dle plánu v 6. ZoR. V důsledku jistých překážek (mj. dlouhodobé nemoci jednoho z hlavních pracovníků realizačního týmu) je revize a aktualizace EM prozatím odložena¹¹.

Rukověť evaluátora

K EM byl v roce 2018 ještě vypracován dokument Rukověť evaluátora (RE) – jehož cílem je přehledněji popsat proces evaluace, prakticky a názorně popsat rámec obvyklé praxe evaluátora v rámci projektu. Teorie evaluace je v dokumentu doplněna o konkrétní příklady OP VVV, aby sjednotila přístup k evaluačnímu procesu. RE bude využívána pracovníky ASZ (evaluátory) při hodnocení dopadů a při zpracovávání Hodnotících zpráv v jednotlivých lokalitách.

Souběžně s dokumentem probíhá proškolení pracovníků realizačního týmu v základním rámci evaluace (teorie změny - design evaluace - evaluační nástroje - sběr dat - evaluace - tvorba evaluační zprávy) a bylo realizováno pilotní nastavení teorie změny, evaluačního designu a evaluačních nástrojů na konkrétním případě.

RE prochází aktuálně připomínkovým řízením uvnitř ASZ. Součástí revize RE má být také lepší provázání RE a EM a dalších dokumentů (např. banky dopadů). Finalizace dokumentu je očekávána v roce 2019, přičemž RE bude doporučující pro evaluační tým projektu IKV.

Banka dopadů

Pracovní dokument „banka dopadů“ bude vodítkem při přípravě designů dopadové evaluace jednotlivých MPI. Obsahuje jednotlivé aktivity (podaktivity), k nimž jsou přiřazeny předpokládané dopady na cílové skupiny. K takto identifikovaným dopadům jsou pak doplněny evaluační otázky, ukazatele, způsob měření (metody, nástroje, kritéria), způsob doložení apod. Jedná se tedy o baterii, která je univerzálně využitelná pro určitou aktivitu (podaktivitu), usnadní evaluátorům přípravu evaluačních designů a zároveň sjednotí přístup k evaluaci – bude se tedy jednat o systém standardizace přístupu k hodnocení. Evaluátoři v lokalitách nemusí postupovat přesně tak, jak je popsáno v bance dopadů, která je pro ně spíše inspirací. Lze zvážit místní specifika a evaluační design si uzpůsobit – např. doporučená data sbírat místo dotazníkem pomocí individuálních rozhovorů apod.

¹¹ Dle informací z března 2019 byly ze strany ASZ práce na aktualizaci Evaluačního manuálu již zahájeny.

Banka dopadů je připravována týmem ASZ (napříč odděleními) a má být v souladu s Rukověťí evaluátora (v rámci dopracování RE má být zajištěno propojení). Jedná se o živý dokument, který bude doporučující pro evaluační tým projektu IKV – tvoří doporučený základní postup.

3.2.2 Realizace evaluace

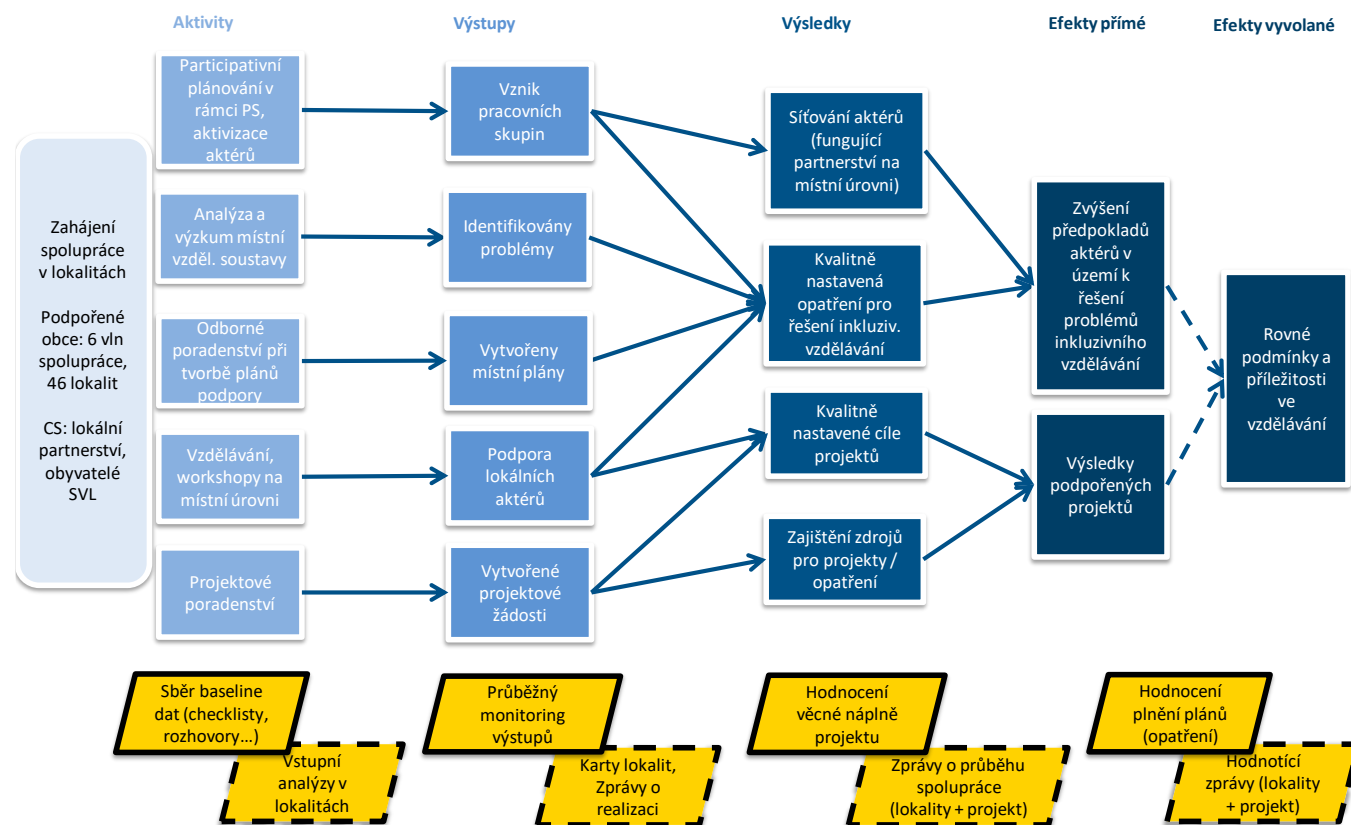
V rámci hodnocení EO byl vypracován obecný flowchart¹², vizualizující průběh intervence, s vyznačením jednotlivých kroků v procesu evaluace. Milníky z hlediska vyhodnocení dopadu (tzv. kritické body – sběr vstupních dat, průběžný monitoring, hodnocení věcné náplně apod.) jsou popsány v následujících odstavcích.

Dále byl vypracován konkrétnější vzorový flowchart znázorňující podrobněji také metody, časové hledisko, obsah evaluačních aktivit apod. Vzorový flowchart vychází mj. z interních materiálů projektu (příprava evaluačních designů v lokalitách 1. a 2. vlny)

---

¹² S ohledem na to, že projekt nemá nastaveny očekávané dopady, Evaluační manuál neurčuje konkrétně, kdy a jaká data budou sbírána (kromě vstupních dat sbíraných dle nastavených checklistů), ani jakým způsobem budou data vyhodnocována, je Flowchart zjednodušen oproti zadávací dokumentaci. Nicméně ze vzorového flowchartu je možné požadované znázornění alespoň na příkladu zpracovat.

Schéma 1: Flowchart průběhu intervence projektu IKV¹³

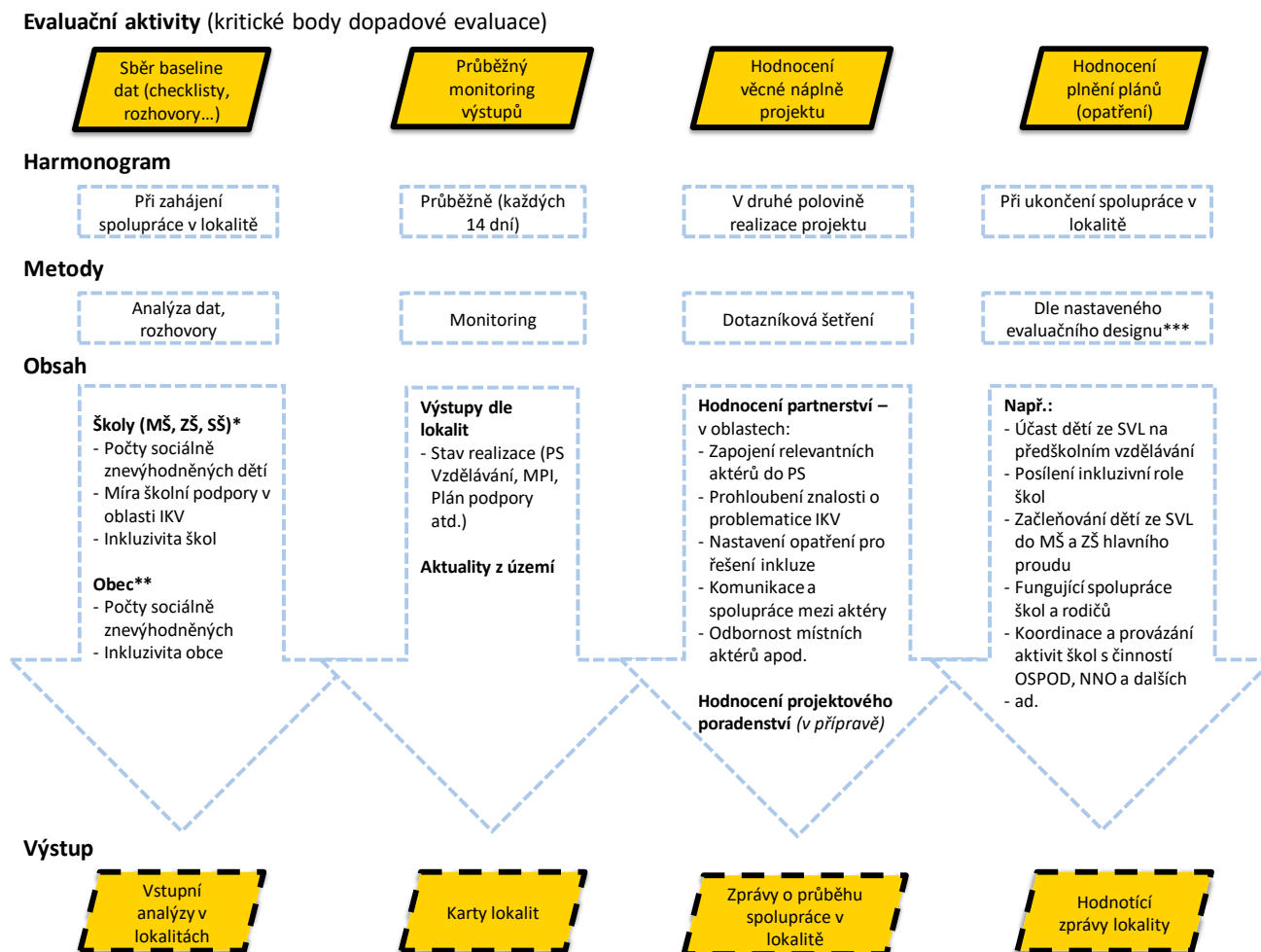

Zdroj: vlastní zpracování hodnotitele

¹³ Zpracován byl jeden flowchart, jelikož obecný (nekonkrétní) princip sběru dat a evaluace je pro všechny cílové skupiny i pro různé lokality obdobný. Flowchart se tedy zaměřuje na očekávané dopady projektu jako celku.

Schéma 2: Vzorový flowchart průběhu evaluačních aktivit v lokalitě

Zdroj: vlastní zpracování hodnotitele

* Konkrétně např.: Počet sociálně znevýhodněných žáků; Počet žáků, kteří předčasně ukončili ZŠ; Počet (podíl) žáků, kteří v průběhu povinné školní docházky odešli do systému speciálního vzdělávání; Počet žáků s IVP; Počet žáků, kteří opakovali ročník ZŠ; Počet žáků, záškoláků (neomluvených hodin více než 20); Počet žáků podpořených obědy zdarma

Škola má aktivní školní poradenské pracoviště; Škola má volně ve třídách k dispozici pomůcky do hodiny; Škola umožňuje zpracování domácích úkolů ve škole; Škola aktivně spolupracuje s PPP a s SPC

Má škola výběrovou třídu; Má škola speciální třídu dle §16 odst. 9 školského zákona; Má škola dostatečný počet asistentů pedagoga; Existuje písemně zpracovaná strategie rozvoje školy zohledňující inkluzivní vzdělávání; Na škole je koordinátor inkluzivního vzdělávání; Škola je bezbariérová (vstup, učebny, sociální zařízení apod.); Škola přijímá všechny žáky bez ohledu na jejich SVP

** Konkrétně např.: Počet (podíl) mladých (15 – 19) evidovaných na ÚP; Počet (podíl) sociálně znevýhodněných žáků, kteří navštěvují zájmové vzdělávání / NZDM / SPC / PPP; Počet úvazků sociálních pracovníků sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi; Počet (podíl) mladých do 18 let evidovaných na ohlašovně města; Obec organizuje semináře a akce pro veřejnost na téma inkluze; Zastupitelé obce pravidelně zvou ředitele škol na odbor (úsek/oddělení) vzdělávání; Obec finančně přispívá na programy dalšího vzdělávání pro pedagogický personál; Obec zřídila pozice koordinátora inkluze a/nebo metodika asistentů pedagoga; Obec zřídila sociálně aktivizační službu (SAS) pro rodiny s dětmi

***Např. rozhovory, dotazníková šetření, analýza dat

Jak představuje výše uvedený flowchart, evaluační proces v rámci projektu stojí na několika **pilířích**. V následujících odstavcích je popsán stav běžícího a plánovaného evaluačního procesu (k lednu 2019).

Sběr baseline dat

Podkladem pro sběr baseline dat je Evaluační manuál (konkrétně jeho Část 2: Tematické aplikace analýzy). V této části jsou definovány checklisty (zvláště pro MŠ, ZŠ a SŠ). Pro vyhodnocení dopadu je klíčové, aby byla zmapována situace v lokalitě před intervencemi projektu. Proces sběru dat probíhá tak, jak bylo od začátku plánováno – využívány jsou kvantitativní i kvalitativní data (sbírána z místní úrovně – školy, obce – tak také z evidence MŠMT a dále např. formou hloubkových rozhovorů). Sebraná data jsou shromážděna ve Vstupní analýze pro každou z lokalit. Stejně sady indikátorů a checklistů měly být sbírány také na konci projektu, aby mohlo dojít k vyhodnocení situace před a po intervenci. Od opakovaného sběru všech těchto dat ovšem vedení projektu aktuálně ustoupilo, jelikož se evaluace v jednotlivých lokalitách bude připravovat více individuálně s přihlédnutím k místním specifikům a dle nastaveného MPI – místo původně plánovaného plošného hodnocení všech charakteristik. Baseline data a jejich opakovaný sběr bude využit tam, kde je to v rámci aktivit MPI relevantní (tam, kde jsou realizovány aktivity se vztahem na již sbíraná data), rozsah dopadové evaluace projektu IKV je oproti původnímu záměru modifikován.

Průběžný monitoring výstupů

Druhým z pilířů evaluace je průběžný monitoring, kdy jsou data sbírána v každé obci (řeší se např. zda byla ustavena pracovní skupina, jak je aktivní, stav schválení MPI, podané projekty a další aktuality z lokality). Data jsou sbírána pomocí tzv. karet lokalit i dalších nástrojů. Karty lokalit jsou vedení projektu odevzdávány každých 14 dní. Jedná se tedy o monitoring, který běží kontinuálně a data jsou shromažďována ze strany ASZ. V průběhu realizace projektu došlo k redukci informací obsažených v kartách lokalit, ale stále je tento nástroj využíván (k redukci bylo přistoupeno, aby byla snížena administrativní zátěž na lokální konzultanty a také aby byla větší provazba na evaluační design – sběr některých dat stačí až při samotném hodnocení, proto není nutný průběžně).

Hodnocení věcné náplně projektu

Dále mají být pro evaluaci využity dílčí nástroje zkoumající konkrétní aspekty věcné náplně projektu. Informace o tomto hodnocení není součástí EM či RE, přesto se počítá s využitím těchto získaných informací pro dopadovou evaluaci. Dle 6. ZoR probíhala na podzim 2017 specifikace metodik realizace a vytváření konkrétních evaluačních nástrojů pro hodnocení následujících věcných aspektů realizace projektu (jak potvrdil na podzim 2017 také projektový manažer IKV):

- Hodnocení partnerství
- Hodnocení projektového poradenství
- Hodnocení postojů k inkluzivnímu vzdělávání

Příprava hodnocení změny postojů k inkluzivnímu vzdělávání je prozatím pozastavena, vzhledem k metodologickým překážkám, které byly při přípravě zjištěny¹⁴.

Příprava dotazníkového šetření k projektovému poradenství byla v průběhu roku 2018 pozastavena, dle informací ze začátku roku 2019 bude realizační tým dotazník v tomto roce spouštět.

---

¹⁴ Není například znám výchozí stav „postojů“, dochází k personálním změnám, postoje jsou vytvářeny u jednotlivců, ale projekt míří na celé instituce apod.

Aktuálně se připravuje hodnocení partnerství, které bude založené na dotazníkovém šetření pro členy lokálních partnerství/pracovních skupin OP VVV formou online dotazování. Dotazník bude zaměřen na hodnocení klíčových oblastí projektu:

- Zasiťování, spolupráce a motivace místních aktérů
- Zvyšování jejich odbornosti v oblasti inkluzivního vzdělávání
- Komunikace inkluzivního vzdělávání s veřejností
- Přenos dobrých praxí z jiných obcí

Aktuálně probíhá finalizace dotazníku (proběhla konzultace s OŘK, nutná revize dílčích dotazníků mj. s ohledem na probíhající externí evaluaci OP VVV), šetření má být spuštěno začátkem roku 2019.

Výstupem hodnocení věcné náplně projektu budou zprávy Hodnocení kvality spolupráce projektu OP VVV v lokalitách a souhrnně bude hodnocení uvedeno také v Souhrnné hodnotící zprávě o realizaci projektu. Informace o plánovaném věcném hodnocení projektu nejsou zakotveny v žádném z metodických evaluačních dokumentů.

Hodnocení plnění plánů

Podstatným nástrojem celého systému hodnocení projektu je závěrečná evaluace, kdy mají vzniknout Hodnotící zprávy o dopadu projektu za každou ze spolupracujících lokalit a jedna Souhrnná hodnotící zpráva o realizaci projektu.

V průběhu realizace projektu dospěl evaluační tým k názoru, že checklisty nastavené v Evaluačním manuálu – pro všechny lokality stejně – nejsou nejvhodnějším nástrojem hodnocení dopadů. Praxe realizace projektu ukázala, že jednotlivé lokality se velmi liší jednak obsahem svého MPI, ale také v míře, v jaké je plán naplňován. Obsahem evaluace je hodnocení činnosti veřejných politik, a proto se evaluační tým ASZ nově přiklání k hodnocení jen těch oblastí, které plánovala lokalita změnit¹⁵.

Dopadové hodnocení bude využívat checklistů vyplňovaných v rámci Vstupních analýz jen omezeně, dopady projektu budou hodnoceny více individuálně, ve vztahu k nastavení konkrétního MPI v dané lokalitě. V každé lokalitě bude přihlédnuto k výstupům (aktivitám), které byly z MPI naplánovány, přičemž k nim budou přiřazeny dopady dle „banky dopadů“. Dle identifikovaných plánovaných dopadů pak budou v lokalitě využity přednastavené sady otázek a realizováno dotazníkové šetření (či další evaluační metody). Dopadová evaluace tedy klade důraz na stejné/obdobné evaluační ukazatele při obdobných výstupech a zjišťovaných dopadech a vzhledem k charakteru cílů/výstupů MPI půjde evaluační design více do hloubky (dotazování nejen na úrovni PS, ale také dalších aktérů, na které cílí opatření)¹⁶. Hodnocení bude probíhat plošně ve všech lokalitách. Vyhodnocení dosažení konkrétních dopadů (dle lokality) bude předmětem Hodnotících zpráv o dopadu projektu v lokalitách a zdrojem pro Souhrnnou hodnotící zprávu o realizaci projektu.

Od začátku roku 2019 je naplánován prvotní sběr dat v lokalitách 1. a 2. vlny KPSVL, další lokality budou následovat dle ukončování spolupráce.

¹⁵ Princip individuálního hodnocení namísto plošného sbírání všech informací z checklistů je zakotven v RE (tvorba designu evaluace v jednotlivých lokalitách).

¹⁶ Místo kvantitativního zjišťování (sběru dat z pohledu „outsiderů“) bude tedy evaluace postavena na pohledu „insiderů“ – obdobně jako je tomu např. u projektu *Evaluation of Inclusive Education Policies and Programmes in Armenia*.

3.2.3 Hodnocení metodického nastavení evaluace¹⁷

Následující kapitola shrnuje poznatky hodnotitele k metodickému nastavení evaluace, včetně doporučení tak, aby se zvýšila pravděpodobnost kvalitního vyhodnocení dopadů na konci projektu.

Na úvod je nutné říci, že hodnocení metodického nastavení evaluace komplikoval fakt, že systém evaluace je teprve v přípravě a aktuálně dochází k jeho proměnám – jak mj. představily předcházející podkapitoly. Tento systém včetně propojení není zaznamenán souhrnně v žádném dokumentu (který by byl hodnotiteli znám), Evaluační manuál neplní tuto roli zastřešujícího dokumentu, jak bylo původně v této evaluační otázce plánováno. Hodnotitel musel čerpat informace z interních dokumentů ASZ (prezentace, podklad pro jednání), včetně informací od pracovníků ASZ, aby odkryl celý plánovaný systém evaluace. Pro zachování kontinuity informací (např. s ohledem k možným personálním změnám v realizačním týmu) doporučuje hodnotitel dopracovat dokumenty tak, aby byly kompletní („samonosné“), bez potřeby doplňujících ústních informací k jejich použití. Zároveň není většina dokumentů aktuálně ve finální podobě.

Evaluační manuál měl sloužit jako hlavní vodítko pro celou evaluaci. Jedná se o teoretický dokument, který především nastavil systém ukazatelů (v rámci checklistů), ale evaluace se aktuálně plánuje mimo něj. Evaluační manuál je již neaktuální, nyní jsou vytvářeny další metodické dokumenty mimo EM a chybí celkové propojení – Evaluační manuál například předpokládal průběžnou aktualizaci dokumentu (cca v půlročních cyklech), ale (mj. z personálních důvodů) nebyl již min. 1 rok měněn, resp. aktualizován.

V Evaluačním manuálu jsou dobře popsány kroky, které mohly být využity v úvodu projektu (při tvorbě Vstupních analýz), tvoří praktický rámec při definování problémů a jejich souvislostí (pomocí Stromů příčin, Dopadů příčin, Stromů cílů a Dopadů cílů). Evaluace byla vhodně nastavena v začátku projektu a díky nastavení v Evaluačním manuálu došlo v lokalitách ke sběru vstupních dat při zahajování spolupráce. Data sbíraná pomocí checklistů měla sloužit k porovnání stavu před a po intervenci, což je běžná praxe využívána v evaluacích zahraničních projektů¹⁸¹⁹ (inspirovat se lze například u organizace *La Rueca asociación social y cultural*²⁰).

Evaluace byla zvolena jako průběžná, což je při takto dlouhotrvajícím projektu vhodné řešení²¹. Vzhledem ke změnám v projektu IKV už ovšem není možné plánované zohledňování získaných

¹⁷ Hodnotitel upozorňuje, že hodnocení evaluace vychází pouze z materiálů, které měl v době vzniku zprávy k dispozici.

¹⁸ Např. evaluace projektu „*Quality Framework for Traineeship*“ počítá s realizací opakovaných šetření (v rámci Eurobarometru); evaluace iniciativy „*Promoting health-enhancing physical activity across sectors*“ taktéž využívá k evaluaci indikátory (celkem stanoveno 23 indikátorů, které jsou měřeny každé 3 roky).

¹⁹ Projekt „*Paving the way for successful inclusion – Investing in the development of inclusive primary schools in the western cape (A Programme of Inclusive Education Western Cape)*“ nastavil dotazník „*Index for Inclusion*“, který byl aplikován na úvod a na závěr projektu – aby bylo možné vyhodnotit změnu postojů k inkluzi.

²⁰ Organizace *La Rueca asociación social y cultural*, která realizuje projekty pro snížení sociálního vyloučení a zlepšení společnosti, využívá dle svých interních evaluačních materiálů měření před a po – pro jednotlivé kompetence jsou nastaveny oblasti měření, včetně bodového ohodnocení výsledků kritéria a způsobu měření.

²¹ Princip průběžné evaluace doporučuje např. dokument „*Evaluation EU Activities – A Practical Guide for the Commission Services*“ a je využita při evaluaci projektu „*Paving the way for successful inclusion*“ a dalších.

poznatků z prvních vln pro vlny pozdější (evaluace jako nástroj učení) – nábor nových lokalit byl téměř ukončen, přičemž ještě nejsou známy výsledky z evaluace.

Oproti teoreticky pojatému Evaluačnímu manuálu zasvěcuje **Rukověť evaluátora** čtenáře do základního pojmosloví, významu evaluace, představuje různé typy evaluace a rozdíl oproti monitoringu²² – oproti EM cílí Rukověť evaluátora na čtenáře v evaluační praxi mnohem méně zkušené. RE popisuje přístup k evaluaci nezávisle od EM. Jedná se o kvalitní materiál, který je kompatibilní k evaluacím dalších projektů (např. SZSZ) a může pomoci sjednotit evaluační praxi. Hodnotitel nedoporučuje, aby byl využíván jako samostatný dokument evaluace IKV (jediné vodítko, kterým by se měli evaluátoři řídit), jelikož jsou jednotlivé kroky popsány velice stručně. Rukověť evaluátora by měla být doplněna školením a poskytnutím hlubších informací pro autory evaluací v lokalitách. Informace o tom, kde je možné hledat podrobnější / návazné informace by měly být v dokumentu uvedeny.

Evaluační otázka má hodnotit metodické nastavení evaluace, ale evaluační design není pro dopadovou evaluaci prozatím pevně stanoven.

Evaluační manuál je značně teoretický dokument, u kterého neproběhly revize k aktuálnímu nastavení projektu. Rukověť evaluátora, která vede evaluátory procesem plánování evaluace až po tvorbu evaluačních zpráv, však neobsahuje konkrétní design evaluace, který je pro každou lokalitu s ohledem na její specifika individuálně připravován²³. Výsledkem přípravy bude interní dokument „design evaluace“ pro každou lokalitu, který bude teprve specifikovat evaluační nástroje, způsob sběru dat apod. Evaluátor bude v lokalitách zaměřovat evaluaci konkrétně, dle stanoveného plánu, jeho cílů a opatření s využití „banky dopadů“, která je taktéž aktuálně ze strany ASZ v přípravě. Z pohledu hodnotitele tedy nelze doporučovat konkrétní kroky pro zkvalitnění evaluačních nástrojů, pro zlepšení sběru dat či zkvalitnění jejich analýzy. Hodnotitel se proto zaměřil na doporučení k dopracování metodických materiálů tak, aby byly konzistentní a nebyly opomenuty některé důležité aspekty. Doporučit lze ovšem realizaci workshopů s evaluátory ke sdílení praxe z přípravy a realizace evaluace²⁴. Vzhledem k tomu, že evaluátoři budou vytvářet evaluační design pro svou lokalitu/y odděleně, je vhodné naplánovat setkávání evaluátorů (např. po evaluaci lokalit z 1. a 2. vlny) pro přenos dobré praxe. Využít je možno také pravidelné porady, kde bude tématu nastavování designů věnován odpovídající prostor.

V rámci hodnocení věcné náplně projektu dochází aktuálně k finalizaci scénáře dotazníkového šetření k hodnocení partnerství. To je relevantně zaměřeno na změny, které je možné díky projektu v lokalitách pozorovat a využívá jednoduchého způsobu „známkování“ jednotlivých tvrzení, což je vhodné vzhledem k cílové skupině dotazníku (mj. zástupci škol). Vhodné je vyřešit překryv (doplnění) s touto externí evaluací, jelikož některé otázky se dublují.

Dle aktuálních informací není plánováno šetření k hodnocení projektového poradenství – ale přitom z terénního šetření v rámci evaluační otázky C.2 vyplývá, že právě projektové poradenství je důležitou součástí působení ASZ v lokalitách. Hodnotitel proto doporučuje zvážit znovuzařazení tohoto

²² Funkce evaluace je vhodně oddělena od monitoringu (či auditu), jak uvádí Standart A.4 v dokumentu „Evaluation EU Activities – A Practical Guide for the Commission Services“

²³ Pro jednotlivé lokality není aktuálně dané, kdy a jaká data budou pro evaluaci sbírána a jakým přístupem budou vyhodnocována. Flowchart proto vznikl obecný, s vyznačením hlavních bodů sběru či analýzy dat.

²⁴ Tzv. „debriefing workshops“ jsou doporučovány např. v dokumentu „Evaluation methods for the European Union's external assistance“

hodnocení, a to v co nejbližší době, aby mohlo být využito výsledků šetření²⁵. Výsledky šetření mohou napomoci jednotlivým členům realizačního týmu (především lokálním konzultantům působícím v lokalitách) zkvalitnit svou činnost.

---

²⁵ Důležitost průběžného hodnocení zmiňuje také dokument „*Evaluation EU Activities – A Practical Guide for the Commission Services*“, který podtrhuje právě možnost přímé zpětné vazby a vlivu na další prováděná opatření.

3.3 EO C.2 Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu aktéry v podpořených obcích?

Cílem této evaluační otázky je průběžně a nezávisle vyhodnocovat plnění dílčích cílů a naplňování hlavního cíle projektu – tedy dosáhnout uplatnění principů inkluzivního a kvalitního vzdělávání na participativním základě a vytvořit podmínky pro dlouhodobé udržení a rozvoj opatření vzniklých v průběhu projektu na lokální úrovni. Evaluační otázka se soustředí na všech 6 dílčích cílů projektu.

Šetření k hodnocení této evaluační otázky bylo zahájeno v roce 2017 a sloužilo k zjištění baseline hodnot, ke kterým se budou následující šetření vztahovat. V roce 2018 se jednalo již o druhou ze série sběru dat, a proto je analýza již obohacena o srovnání vývoje sledovaných parametrů v čase. Hodnocení bude nadále probíhat v každém roce (2019, 2020, 2022) a jeho výsledky budou součástí všech dalších Průběžných zpráv (i Závěrečné zprávy).

Hodnocení probíhalo formou terénního šetření přímo v obcích, realizovány byly polostrukturované rozhovory ve 27 obcích²⁶, přičemž v každé z obcí byli osloveni 3 respondenti, se kterými bylo následně provedeno celkem 81 rozhovorů. Aby bylo možné dále v textu porovnávat odpovědi jednotlivých aktérů, byli tito rozděleni do následujících skupin:

- **Školství:** ředitelé škol a školských zařízení, pracovníci škol a školských zařízení.
- **Město:** starostové a úředníci místních samospráv, zřizovatelé.
- **Organizace pracující s dětmi:** zástupci organizací působících ve vzdělávání, poradenská zařízení, střediska výchovné péče, orgány sociálně právní ochrany dětí, zástupci sdružení rodičů.

Získané informace byly ověřeny v rámci telefonických rozhovorů s pěti lokálními konzultanty působícími ve zkoumaných lokalitách. Prezentované výsledky vychází ze získaných odpovědí 81 jednotlivých respondentů, přičemž slovní hodnocení je v některých případech doplněno o odpovědi pěti lokálních konzultantů²⁷.

Terénní šetření bylo zaměřeno na hodnocení jednotlivých oblastí spolupráce ASZ s obcemi, tedy na hodnocení prvních pěti dílčích cílů projektu a dále na procesní dílčí cíl 6 (zajistit evaluaci dopadu aktivit realizovaných v rámci projektu). Definováno bylo 18 parametrů, které navazují na výše uvedené cíle. Každý parametr má přitom definovaných 4-5 kategorií (tedy možných odpovědí), aby bylo možné kvantifikované srovnání hodnot v čase. Tyto parametry jsou ovšem doplněny o další podotázky (s možností otevřené odpovědi) tak, aby bylo možné lépe pochopit, z jakého důvodu zvolili respondenti u jednotlivých parametrů danou kategorii a doplnit tak parametry slovními komentáři.

²⁶ Celkem bude realizováno šetření v 30 obcích, v každé z nich v průběhu tří let.

²⁷ Informace v jednotlivých grafech vždy vycházejí ze zmíněného základu 81 respondentů.

Schéma: Návaznost dílčích cílů na stanovené parametry šetření

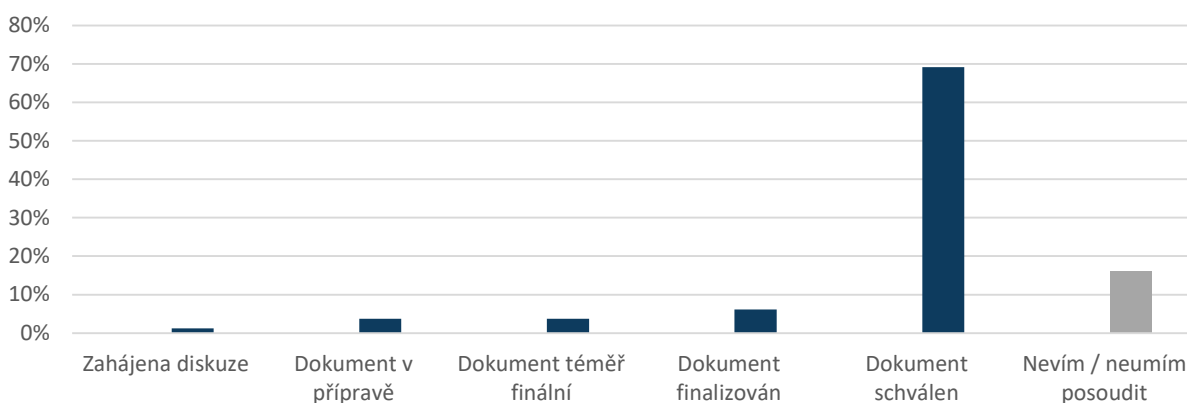
Dílčí cíle projektu	Názvy parametrů								
1 Vybudovat kapacity pro podporu v oblasti inkluzivního vzdělávání v územích se SVL	(2) MPI	(6) Fungování jednání	(7) Kvalita jednání	(8) Průběh diskuze o nastavení inkl. vzdělávání	(9) Sdílení potřeb				
2 Podpořit změnu postojů aktérů v obcích k inkluzivnímu vzdělávání	(6) Fungování jednání	(7) Kvalita jednání	(8) Průběh diskuze o nastavení inkl. vzdělávání	(9) Sdílení potřeb	(5) Zapojení relevantních institucí	(12) Fin. prostředky v obci na inkl. vzdělávání	(13) Směřování škol k inkluzivnímu vzdělávání	(14) Změna postojů	(15) Zapojování dětí ze SVL do škol
3 Podpořit komunikaci, spolupráci a sdílení zkušeností dobré praxe v inkluzivním vzdělávání v rámci obcí	(6) Fungování jednání	(7) Kvalita jednání	(8) Průběh diskuze o nastavení inkl. vzdělávání	(9) Sdílení potřeb	(5) Zapojení relevantních institucí				
4 Poskytnout v zapojených obcích podporu při formulaci potřeb a cílů v oblasti inkluzivního vzdělávání	(2) MPI	(1) SPSZ	(3) MAP vzdělávání	(4) Metodická podpora ASZ					
5 Podpora při tvorbě projektových záměrů a jejich realizace	(4) Metodická podpora ASZ	(10) Realizace MPI dle plánu	(11) Realizace MPI v dostatečné míře						
6 Zajištění evaluace dopadu aktivit projektu	(16) Vstupní analýza lokality	(17) Evaluace dopadu projektu IKV	(18) Hodnotící zpráva o dopadu projektu pro lokalitu						

Strategický plán sociálního začleňování (SPSZ)

V otázce zpracování SPSZ odpovědělo téměř 70 % respondentů, že dokument byl již schválen. Pouze jeden respondent uvedl, že diskuse o dokumentu byla teprve zahájena (přičemž zde se jednalo spíše o neznalost aktéra, jelikož v dané lokalitě je již dokument schválen). V ostatních případech označili respondenti dokument jako v různé fázi rozpracovanosti, a i zde se v některých případech jednalo o dokument již schválený.

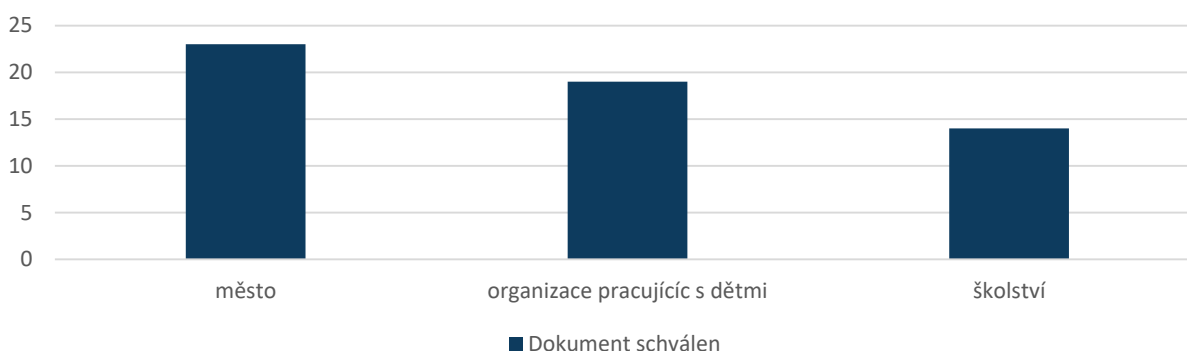
Graf 1: V jaké fázi je příprava Strategického plánu sociálního začleňování?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Při rozdělení dle typu aktéra se ukazuje nejvyšší zastoupení hotových SPSZ v odpovědích zástupců obcí, nejméně zastoupena je u zástupců školských zařízení. Stejně jako v loňském šetření menší počet odpovědí mezi pracovníky škol naznačuje, že povědomost o tomto dokumentu je mezi nimi nižší než u ostatních typů aktérů (těchto aktérů se dokument často týká zprostředkovaně, a proto o něj nejví tak výrazný zájem). U škol je také nejvyšší podíl odpovědí nevím (až 33 %), což odpovídá předchozímu zjištění.

Graf 2: Zastoupení jednotlivých typů aktérů, kteří odpověděli, že SPSZ byl již schválen

Zdroj: Vlastní šetření (N = 56)

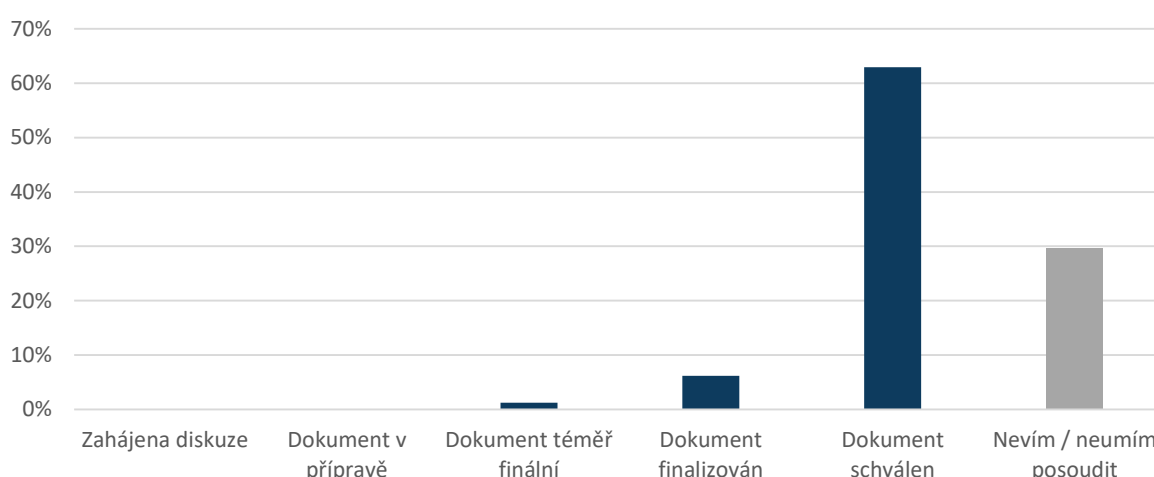
Z hlediska rozdílu mezi jednotlivými vlnami spolupráce s ASZ se ukazuje o něco vyšší podíl hotových SPSZ u prvních třech vln. Z těchto tří prvních vln již pouze 6 % respondentů sdělilo, že se na dokumentu teprve pracuje; v případě čtvrté, páté a šesté vlny takto volilo 20 % dotázaných aktérů.

Vstupní analýza lokality (VA)

Hotovou a schválenou VA označily téměř dvě třetiny respondentů, nejvíce zástupci obcí. Podobně jako v předchozím parametru, i zde byla znalost dokumentu nejmenší u zástupců škol (její stav dokázalo posoudit 52 % respondentů ze škol, ale 89 % respondentů z obcí a 69 % respondentů z dalších organizací). Rozdíl ve znalosti VA byl zaznamenán i mezi vlnami spolupráce s AZS. Z první až třetí vlny spolupráce dokument neumělo posoudit 42 % respondentů, z novějších vln zvolilo odpověď „nevím / neumím posoudit“ pouze 20 % respondentů.

Graf 3: V jaké fázi je příprava Vstupní analýzy lokality?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Ve většině případů respondenti uvedli, že se na sběru dat pro vstupní analýzu podíleli, ačkoliv ne vždy měli povědomí o tom, že tato data byla určena pro VA. Někteří respondenti zaměřovali VA s analytickou částí MPI, případně s jinými dokumenty vypracovávanými ASZ, např. se vstupní analýzou ASZ pro sociální oblast, přičemž znalost dokumentu byla hlubší u pozdějších vln spolupráce.

Zástupci měst nejčastěji uváděli, že pro VA dodávali informace (ať už samotná data nebo kontakty či přímo zajišťovali schůzky ASZ s řediteli apod.). Také ostatní respondenti uváděli, že pro VA poskytovali data (především pak respondenti z oblasti školství). Výzkumníci z ASZ navštěvovali pracovníky školy, nejčastěji ředitele, či také zástupce ředitele nebo výchovné poradce. Výzkum probíhal např. formou rozhovorů nebo vyplňování dotazníku. Několik zástupců NNO doplnilo, že výzkumníci z ASZ hovořili i s jejich klienty.

Většina respondentů nejmenovala žádné problémy, které by se při tvorbě VA objevily. Pouze v individuálních případech došlo např. k tomu, že respondent ze školství se s některými výstupy VA nemohl ztotožnit („Některé názory lidí ze SVL byly pro nás nepřijatelné, protože to vidí ze svého pohledu.“). V jiném případě byly výstupy z VA pro aktéry pracovní skupiny vzdělávání překvapivé a potenciálně nebezpečné pro atmosféru v obci („Není to veřejné, protože některé lidi by to tady mohlo urazit“). Jako nejproblematictější byly v tomto případě jmenovány výstupy z ankety, které zástupci ASZ prováděli na ulicích obce.

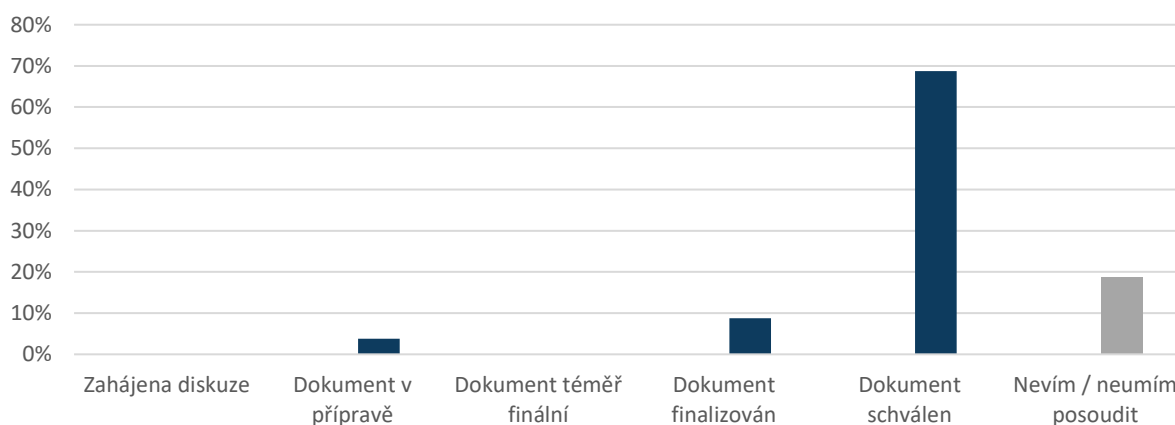
V několika případech respondenti přímo ocenili kvalitu výstupů VA, většina respondentů ovšem sdělila, že výstupy z VA dále nevyužívají a neví, jestli se s dokumentem aktuálně na jiných místech dále pracuje. Mezi pozitivním hodnocením zaznělo např., že VA spolužila jako kvalitní podklad pro přípravu MPI, že

„data byla důležitá pro aktivitu skupiny a pro nastavení spolupráce“ a že VA sloužila jako podklad pro rozhodování politiků v oblasti, o níž jinak nemají dostatek informací.

Místní plán inkluze (MPI)

Téměř 70 % respondentů potvrdilo, že MPI byl v případě jejich lokality již schválen. Pouze ve 13 % případů je dokument teprve vytvářen. Oproti výsledkům z předchozí průběžné zprávy, kdy se na dokumentu pracovalo u 37 % respondentů, se jedná o značný pokles (i zde jde stejně jako u SPSZ spíše u vyšší znalost aktérů, jelikož dokument už je schválen ve většině navštívených lokalit). Největší přehled o rozpracovanosti mají i nadále především zástupci obcí, u zástupců škol a dalších organizací se k MPI přibližně čtvrtina respondentů nevyjádřila. Rozdíly mezi vlnami jsou zanedbatelné.

Graf 4: V jaké fázi přípravy je Místní plán inkluze?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Ve většině případů respondenti v otevřených odpovědích uvedli, že se podíleli na tvorbě MPI, někde se již chystají revize dokumentu.

V jednotkách případů respondenti hodnotili MPI negativně (jako nevyužitý, špatně připravený dokument, sepsaný jen kvůli realizaci projektu). Někteří nevěděli o existenci MPI, případně nedokázali říci, v jaké fázi se jeho příprava nachází. Jednalo se zejména o aktéry z oblasti školství, kteří obecně vykazovali k tvorbě MPI více rezervované postoje²⁸. Neznalost dokumentu však byla zjištěna i mezi jednotkami zástupců měst a NNO. Stejně jako v loňském šetření, nedokázali někteří respondenti rozlišit MPI od jiných dokumentů, jako je např. MAP a SPSZ.

Samotné tvorby dokumentu se ujala buď ASZ nebo zástupci města. Zástupci školství a NNO se podíleli hlavně na kontrole a připomínkování dokumentu. Větší část aktérů uvedla, že tvorbu dokumentů nedoprovázely žádné významnější problémy a na vypracování dokumentu se podíleli všichni relevantní aktéři. Přesto však respondenti jmenovali dílčí problémy (v jednotkách případů) – neochota některých

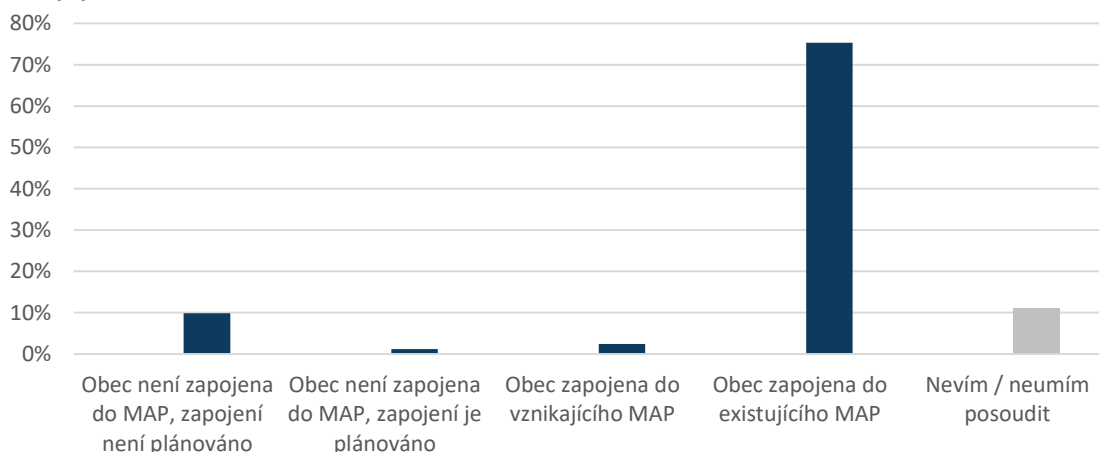
²⁸ Rezervovanost postojů u pracovníků ve školství je dána především tím, že tvorba MPI pro ně znamená další časovou zátěž (kvůli setkání skupiny se musí buď uvolňovat ze svých pracovních povinností ve škole, nebo pro ně musí využít svůj volný čas). Školy nejsou většinou realizátory projektů, a proto nemusí s dokumenty pracovat, a navíc se MPI věnuje řešení inkluze, což je u pedagogů často nepopulární téma.

aktérů řešit téma inkluze, příliš dlouhá doba trvání přípravy MPI, nedostatek času na přípravu, nebo příliš důkladná příprava MPI, zejména časová náročnost setkávání. Několikrát zmiňovaným problémem byly i příliš časté a náhlé personální změny mezi konzultanty ASZ, kteří vedli přípravu MPI („Vystřídali se tu tři – čtyři lidi celkově“), názorové neshody s pracovníky ASZ byly v jednotkách případů uvedeny jako bariéra vypracování plánů. Některým respondentům vadila přílišná podrobnost výsledného plánu, jiným naopak neúplnost či nedostatečná podrobnost. Zazněl také problém příliš velkého počtu zapojených subjektů a špatná koordinace mezi nimi ze strany ASZ. Problémem dokumentů jako je MPI je, že vzbuzují v aktérech přehnaná očekávání, zejména ohledně výše a dostupnosti finančních prostředků, což se také potvrdilo při terénním šetření v obcích.

Místní akční plán (MAP)

Přesně tři čtvrtiny respondentů se vyjádřily, že jejich obec je zapojena do existujícího MAP, což je srovnatelné číslo jako u předchozí zprávy. Oproti ní poklesl počet odpovědí „neumím posoudit“ a naopak přibýlo odpovědí, že obec do MAP není zapojena a ani se neplánuje zapojit (těchto respondentů je přibližně 10 %). Zapojení do MAP potvrdilo podobně velké procento zástupců obcí a škol (78 %), opět byla vyšší míra znalosti situace s MAP u zástupců obcí.

Graf 5: Zapojení obcí do MAP

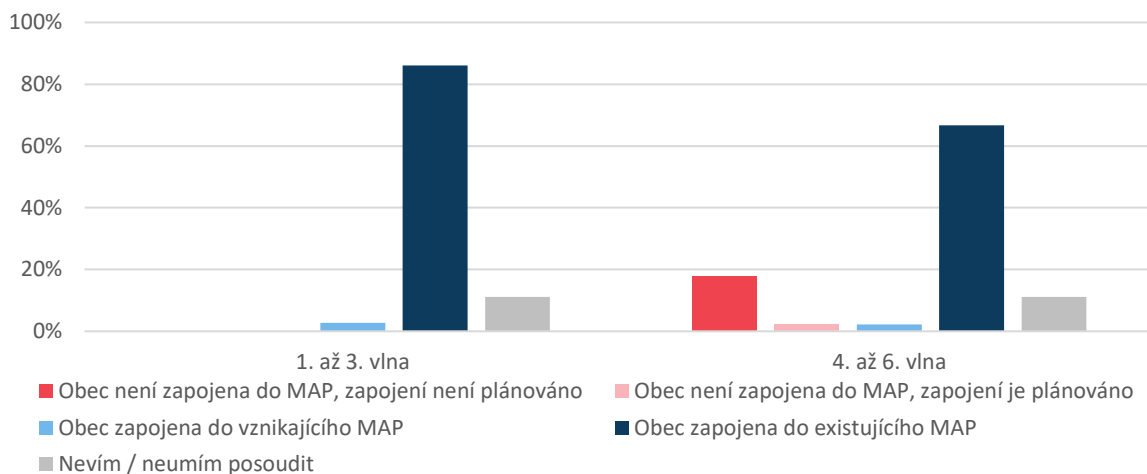
Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Rozdíly je možné spatřovat mezi dřívějšími a novějšími vlnami spolupráce s ASZ, jak ukazuje graf níže. V novějších vlnách spolupráce se snížil počet obcí zapojených do MAP na úkor zvýšeného procenta odpovědí, že obec do MAP zapojena není a do budoucna ani nepočítá²⁹.

²⁹ Zmíněným důvodem byla např. neúspěšnosti MAP I (nepodařilo se prostřednictvím něho realizovat žádný projekt), anebo osobní vztahy.

Graf 6: Zastoupení odpovědí na zapojení do MAP dle příslušnosti k jednotlivým vlnám spolupráce s ASZ

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Většina respondentů se shodla na tom, že jejich obce jsou zapojeny do MAP. Řada obcí pak již připravuje či realizuje MAP II, přičemž MAP II je v některých případech hodnocen lépe než MAP I („MAP II má lepší organizaci a pracovní skupiny podle zaměření.“).

Do aktivit MAP jsou zapojeny především školy, částečně také zástupci obcí, ale organizační složku zajišťují většinou pracovníci Místních akčních skupin nebo sdružení obcí. Pracovní skupiny v rámci MAP také vykazují v některých případech četnější frekvenci než pracovní skupiny pro MPI. Vyskytly se i lokality, v nichž byly pracovní skupiny pro MPI zcela nahrazeny pracovními skupinami v rámci MAP.

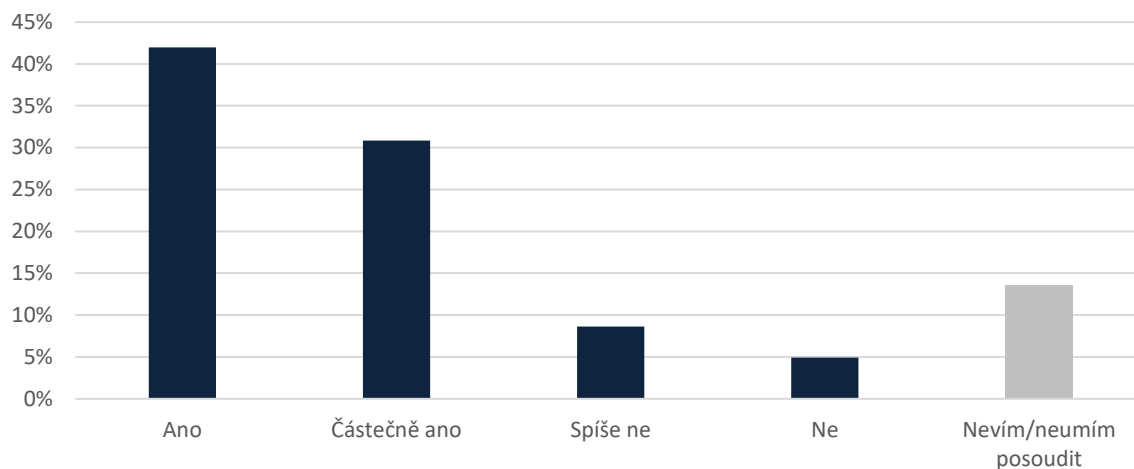
MAP považuje řada aktérů za využitelnější nástroj než MPI – jako hlavní výhoda MAP bylo některými respondenty jmenováno to, že není omezen jen na opatření pro žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí, ale je pro všechny žáky. V některých lokalitách aktivity MAP částečně nebo zcela nahrazují aktivity z MPI („MASka tu pracuje velmi dobře. Učitelé pak nemají čas absolvovat to samé v nabídce od ASZ.“). Mezi šetřenými lokalitami se ale vyskytl i opačný případ, kdy MPI je důležitějším nástrojem než MAP.

Mnoho respondentů nedokázalo zhodnotit míru provázanosti mezi MAP a MPI. V několika lokalitách, zejména tam, kde dokumenty vznikaly ve stejném období, byly dokumenty záměrně tvořeny tak, aby se doplňovaly, jinde se ovšem dokumenty tematicky překrývají. V několika obcích funguje personální propojenost mezi MAP a MPI, kdy se zpracovatelé MPI zapojují i do schůzek MAP. Respondenti potvrzují, že zástupci ASZ jsou zváni i na schůzky MAP nebo jsou účastni přímo v řídicím výboru MAP.

Činnost ASZ

Oproti minulé zprávě vyjádřilo úplnou spokojenost s metodickou podporou ASZ při přípravě projektů o něco méně respondentů, 42 %, tzn. o 3 p. b. méně. Na druhou stranu vzrostl podíl odpovědí „částečně ano“ z 26 na 31 %. Celkově jsou tak s metodickou podporou ASZ zcela či částečně spokojeny téměř tři čtvrtiny respondentů. Dalších 14 % respondentů na otázku neumělo odpovědět a (spíše) nespokojených je tedy pouze 14 %.

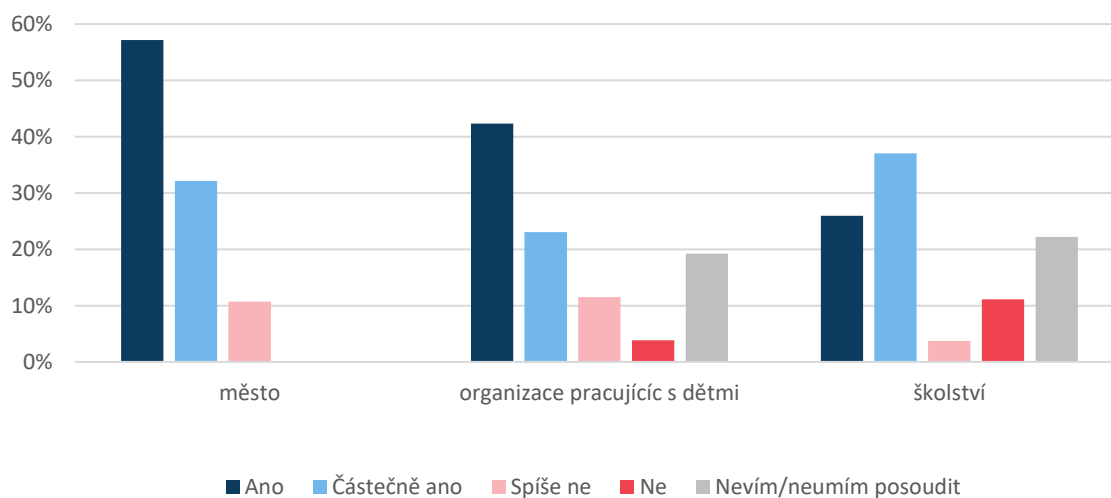
Graf 7: Jste spokojeni s metodickou podporou ASZ při přípravě Vašich projektových záměrů / projektů?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Rozdíl ve spokojenosti s metodickou podporou lze pozorovat podle toho, jakou instituci respondenti zastupují – viz graf níže. Zatímco největší je spokojenost u zástupců z řad obcí (89 % alespoň částečně spokojeno), v případě škol a dalších organizací se spokojenost pohybuje kolem 64 %.

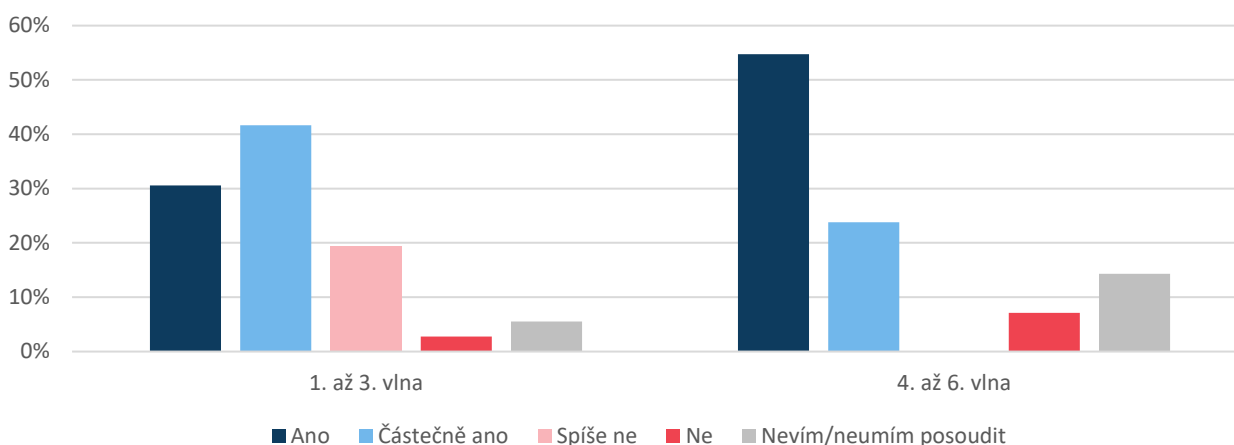
Graf 8: Zastoupení odpovědí na spokojenost s metodickou podporou ASZ při přípravě projektových záměrů / projektů – dle typů aktérů

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Na dalším grafu je následně zobrazena spokojenost s metodickou podporou ASZ při přípravě projektových záměrů / projektů dle příslušnosti k jednotlivým vlnám spolupráce. Lze pozorovat významný nárůst respondentů zcela spokojených s podporou ASZ v případě novějších vln spolupráce.

Graf 9: Zastoupení odpovědí na spokojenost s metodickou podporou ASZ při přípravě projektových záměrů / projektů – dle příslušnosti k jednotlivým vlnám spolupráce.

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Mezi respondenty se na práci ASZ objevilo mnoho pozitivních ohlasů („Jsem absolutně nadšená z ASZ. Jsou úžasní a nic bych neměnila. Bez toho lokálního partnerství by se ty lidi nesešli, v sociální oblasti je tu tradice komunitního plánování, ale ve školství by se nic nedělalo.“ „ASZ vede, propojuje, pomáhá, ukazuje možnosti a směry.“). Nejocetovanější je výpomoc ASZ při vypracovávání projektových žádostí (bližší viz níže).

Větší část respondentů se shodla na tom, že ASZ v lokalitách fungovala jako aktér, který místní aktéry síťuje („Nikdy předtím se nevidaly neziskovky a školy dohromady.“ „Plní roli mostu, zprostředkovatelů mezi aktéry. Díky nim jsme si s nimi sedli k jednomu stolu a plánovali.“). V menší části obcí je ovšem hlavním síťujícím aktérem v lokalitách spíše obec či město a to tam, kde funguje spolupráce místních aktérů ve vzdělávání dlouhodobě, a tak se ASZ pouze připojila na stávající funkční síť aktérů. V případě, že partnerství již v lokalitě funguje, byla činnost ASZ hodnocena jako nadbytečná („Zde jsou NNO velmi zkušené a aktivní a sami spolupracovali se ZŠ.“ „Řekla bych, že v našem městě nemá ASZ příliš práci. Naše město se snaží přes MAP a MAS zajistit si ty věci samo.“).

U většiny respondentů převládá spokojenost, přesto byly zmiňovány v činnosti ASZ určité nedostatky. Nejvíce zmiňovaným problémem byly časté personální změny na pozicích konzultantů a metodiků ASZ, které zásadně narušovaly plynulost fungování pracovních skupin pro vzdělávání i práci na MPI („Tím, že byla personální změna v ASZ, tak tu byla určitá doba vakua.“ „Každého půl roku se začínalo od znova.“). Někteří aktéři si stěžovali na nedostatečnou přítomnost lokálních konzultantů v obci (což ovšem může být způsobeno i nízkou informovaností těchto aktérů). Působení pracovníků bylo také někdy hodnoceno jako nedostatečně profesionální a málo zaměřené na praktické výsledky („Jejich činnost není vidět, pořád by se jenom setkávali, diskutovali a evaluovali a nic praktického by nedělali – a výsledky žádné“). V jednom případě si respondent stěžoval, že ASZ se jednostranně zaměřuje pouze na romskou problematiku, přičemž projekty „by se měly věnovat všem dětem se znevýhodněním“.

Někteří respondenti, zejména ti ze školství, oceňují, když jsou pracovníci ASZ ve svých aktivitách spíše zdrženlivější („Jsme rádi, že nás ASZ nezatěžuje příliš častými schůzkami.“). Tito aktéři obecně vykazují

nejrezervovanější postoje k působení ASZ – školy např. obdržely od ASZ nabídky na kurzy a workshopy, ale využily je pouze zřídka, zejména z důvodu časové vytíženosti a nezájmu o daný typ akcí.

Přibližně ve třech lokalitách tak byla praktická spolupráce obcí s ASZ dle respondentů z větší části přerušena (ačkoliv oficiálně prozatím ukončena nebyla). Někteří aktéři odmítli spolupráci s ASZ kvůli názorovým rozporům („Kontaktovali mě, ale nenašli jsme společnou řeč.“). Poměrně častý byl v těchto lokalitách i názor, že ASZ v problematice sociálního začleňování nemůže způsobit žádný výrazný posun.

Projekty

Velké množství respondentů se shodlo, že ASZ měla při přípravě projektů významnou a kladnou roli díky svým znalostem, možnostem a personálním kapacitám („Přináší know how, jsou to insideři, takže oni vědí některé věci dříve než my. Dokáží projekty vyladit.“ „Strašně moc nám pomohli, bez nich by se to neschválilo, četli to tam 3 lidi a 4-5 krát nám to upravovali.“). Respondenti se shodují, že díky ASZ nejsou projekty administrativně jednodušší, ale výhodu spolupráce má, například právě možnost konzultací. V některých lokalitách funguje spolupráce s ASZ i v průběhu realizace projektů, např. využíváním kontaktů na odborníky, tipy na zahraniční praxe, poskytování lektorů apod., ale většinou stojí ASZ při realizaci již v pozadí („ASZ o těch projektech ví, aktivně se zajímá, ale na realizaci se nepodílí.“).

Projekty, které se s přispěním ASZ podařilo prosadit, zahrnují většinou financování doučování a zavedení některých podpůrných pozic, např. školních koordinátorů inkluze, školních asistentů, školních psychologů, speciálních pedagogů či tzv. sociálních asistentů, kteří zajišťují kontakty mezi školou a rodinou při řešení školních problémů. Dále je pak financována mediace na školách, kariérní poradenství, zřizování předškolních klubů, organizace výjezdních seminářů či popularizačních seminářů o inkluzivním vzdělávání (přičemž osvětové akce o inkluzi se ale ukazují jako nejméně úspěšné prvky projektů). Výstupy z realizovaných projektů jsou nejčastěji hodnoceny příznivě, přičemž ve více případech bylo upozorněno na to, že projekty znamenají jen dočasné a částečné řešení problematiky začleňování („Projekt je dílčí řešení, chce to systémovou změnu.“). Lépe byly respondenty hodnoceny „tvrdé“ investiční projekty, např. rekonstrukce budov nebo výstavba nových učeben, než „měkké“ vzdělávací projekty. Někteří respondenti by proto v rámci KPSVL uvítali větší možnosti čerpání prostředků na investice.

V některých případech byla role ASZ při přípravě projektů méně zásadní – jednotky respondentů zmiňovaly, že obec realizovala projekty v oblasti vzdělávání a inkluze již před zapojením do IKV; že ASZ měla v projektech KPSVL jen pozorovatelskou roli či že projekty jsou obcí či neziskovkami realizovány bez výraznějšího přispění ASZ.

Jen výjimečně bylo působení ASZ v oblasti projektového poradenství hodnoceno nepříznivě. Jednotlivci si stěžovali na nedostatečnou fundovanost pracovníků ASZ v oblasti přípravy projektových žádostí či na nemožnost ovlivnit schválení projektové žádosti. ASZ byla vnímána negativně také jako „další kontrolní orgán“, jelikož projekty musí projít jejím schválením. V některých případech, kdy byly podané projektové žádosti v rámci KPSVL zamítnuty, byl tento neúspěch respondenty interpretován jako problém práce ASZ.

Respondenti uváděli, že nejčastějšími realizátory projektů z KPSVL byly obce, dále pak NNO. Školy většinou k projektům, které nabízí ASZ, zaujímají skeptičtější postoj a nemají velký zájem být jejich realizátory. Většina zástupců ze školství uvedla, že ASZ jim při podávání jejich projektových žádostí nepomáhala. Důvodem je mj. to, že některé aktivity v rámci inkluzivního vzdělávání (asistenti pedagoga, školní asistenti, doučování apod.) mají školy dostatečně pokryty z Šablon („Nabízeli nám projekt na podporu dětí ze SVL, ale my jsme to nakonec řešili ze Šablon.“ „Pro většinu škol jsou Šablony jednodušší, a proto odřekly účast v našem projektu.“).

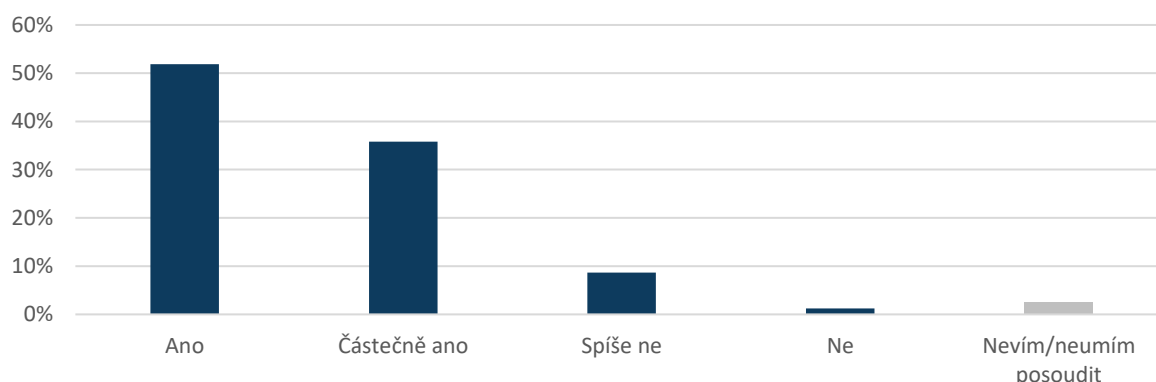
Kritické hlasy zaznívaly směrem k nastavení podmínek výzev (např. přísné vázání financí pouze na SVL - „Podle podmínek kraje lidi, co bydlí 1 km za městem, jako sociální sužba musíme vzít, ale podle projektu z KPSVL naopak nesmíme.“ „Problém je, když ti lidé oficiálně bydlí jinde – pak je do projektu nemůžeme zapojit“.), nejednoznačnosti pravidel výzvy, nutnosti konzultací s ASZ či MŠMT. Jako jedna z největších bariér podávání projektů přes KPSVL byla zmiňována časová a administrativní náročnost přípravy projektových žádostí i realizace projektů, dále panovala u zástupců škol obava, že po skončení projektů by nebyly projektově vytvořené pracovní pozice udržitelné. Přísné podmínky nezřídka odrážejí aktéry od toho, aby se stali realizátory projektů („Nemůžeme nést zodpovědnost za partnery projektu“, „Projekt byl zamítnut kvůli banalitě. Mám pocit, že hodnotitelé nevidí za tím tu práci a vidí jenom chyby.“). Jako problematický moment nástroje byla označena také povinná návaznost na strategické dokumenty, což proces komplikuje.

Kladně bylo naopak hodnoceno to, že při zapojení do KPSVL je větší jistota úspěchu projektových žádostí, protože nejsou vystaveny tak silnému konkurenčnímu prostředí jako v jiných případech.

Fungování spolupráce

Téměř 52 % respondentů uvedlo, že dle jejich mínění jsou do spolupráce na proměně místní vzdělávací praxe zapojeni všichni relevantní aktéři. Opověď *částečně ano* zvolilo 36 % dotazovaných. V tomto ohledu se jedná o relativně podobné výsledky jako v předchozí průběžné zprávě.

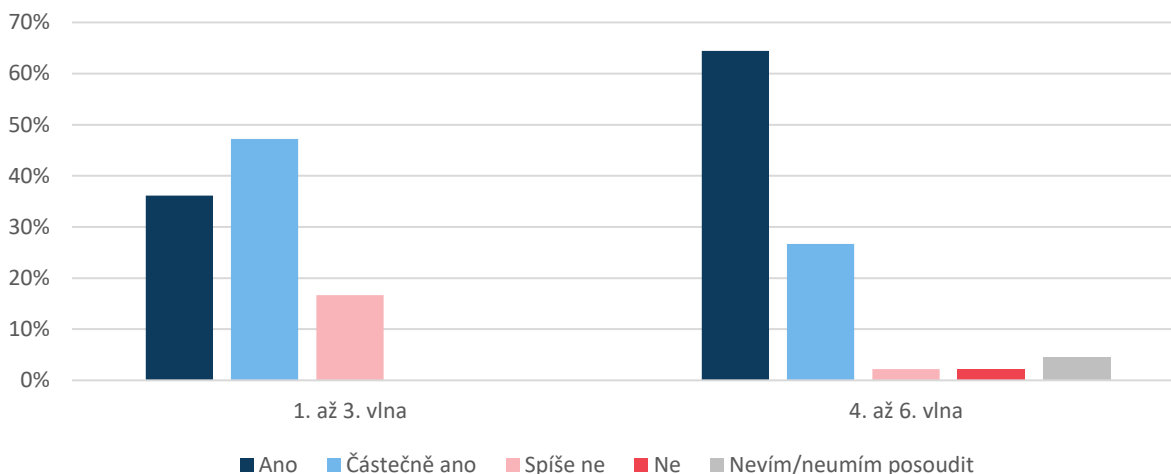
Graf 10: Jsou dle Vašeho názoru zapojeny všechny relevantní instituce do spolupráce na proměně místní vzdělávací praxe?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Největší míru spokojenosti vykazují zástupci škol a celkově pak respondenti v novějších vlnách spolupráce s AZS.

Graf 11: Zastoupení odpovědí na spokojenost se zapojením relevantních institucí dle příslušnosti k jednotlivým vlnám spolupráce

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

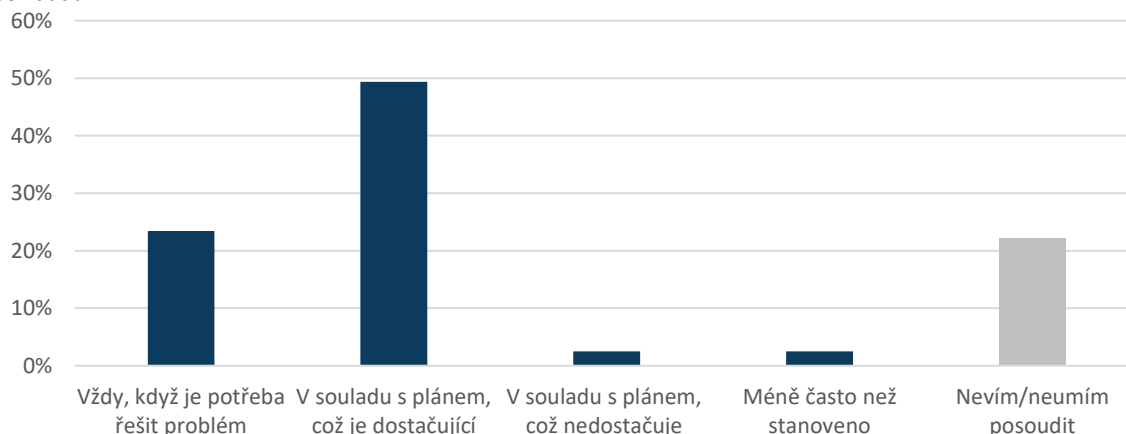
Většina respondentů se shodla na tom, že do spolupráce na proměně místní vzdělávací praxe se zapojili všichni aktéři, kteří by tam podle jejich názoru zapojení být měli. Účastní se především zástupci obcí, ZŠ, MŠ, NNO, neformálního vzdělávání, příp. i některých dalších aktérů, jako jsou zástupci policie, Úřadu práce nebo církví. Některá setkání byla pořádána ve spolupráci s MAS, aby se mohla zkoordinovat tvorba MPI s MAP. Jeden respondent označil vysokou účast na setkávání naopak za faktor komplikující průběh prací na MPI („Scházeli se tam všichni, a proto byly i skupiny dost dlouhé. Někdo se rozhovořil a pak jsme se museli vrátet.“).

Ve více lokalitách se jako problematická ukázala účast ředitelů škol, kteří na setkání docházeli neochotně a nepravidelně. Aktéři ze základního školství projevují k setkávání spíše skeptický postoj, ale vzhledem k tomu, že jsou schůzky organizovány jejich zřizovateli, se ve většině případů účastní. Oproti tomu aktéři ze SŠ nejsou k účasti nijak motivováni (obce nejsou jejich zřizovateli) a proto se účastní spíše výjimečně. Ve třech lokalitách byla zmíněna neochota zástupců OSPOD k zapojení se do spolupráce („OSPOD se tváří, že je státní správa, a že s tím nemá nic společného.“), v jednotkách případů si pak respondenti stěžovali na neúčast zástupců MŠ či PPP.

V některých obcích spolupráce místních aktérů v oblasti vzdělávání fungovala již dlouhodobě bez přispění projektu IKV, a tak se již ASZ mohla pouze připojit ke stávající síti aktérů. V části obcí ani pracovní skupiny pro vzdělávání v rámci KPSVL nevznikly, a tematika školství a MPI se probírala na pracovních skupinách MAP, v rámci komunitního plánování či na místních tzv. kulatých stolech.

Fungování pracovních skupin

V dalších otázkách se respondenti vyjadřovali ke kvalitě pracovních skupin pro vzdělávání ve svých obcích. Přibližně polovina respondentů (49 %) hodnotí, že pracovní skupiny probíhají v souladu s plánem a toto množství je dostačující – patří zde především zástupci obcí a dalších organizací. Dalších 23 % respondentů uvedlo, že PS probíhají vždy, když je potřeba řešit nějaký problém. V této kategorii jsou nejvíce zastoupeni zástupci škol, podobně ale také zástupci obcí.

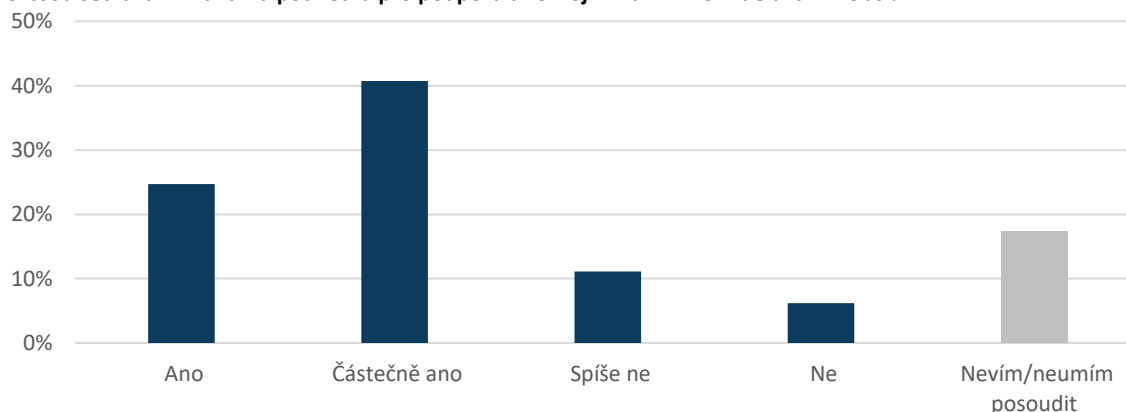
Graf 12: Fungují dle Vašeho názoru setkávání (např. pracovní skupina pro vzdělávání/workshopy/odborné skupiny) dle předpokladu?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Technicky a organizačně byly skupiny podle většiny respondentů zajištěny dobře. Drobná výtka se pak vyskytla pouze vůči pozdnímu oznámení o konání setkání („Potřebovala bych pozvánku více než 14 dní předem.“). Řada respondentů, zejména z oblasti školství, naopak ocení, když je setkávání méně intenzivní („Nemá cenu se setkávat úplně často, stačí jednou za pár měsíců.“). Zazněl i názor, že různých typů setkávání nad podobnými tématy je příliš mnoho, a aktéři proto nemají kapacity na to, se jich všech účastnit („Chápu, že lidi, kteří ty plány předkládají, potřebují vstupní informace, ale nemůžeme neustále vysedávat v pracovních skupinách.“).

Zejména tam, kde se obce zapojily do spolupráce s ASZ v dřívějších vlnách, setkávání již neprobíhají nebo se konají s omezenou četností. V několika lokalitách pracovní skupina vůbec nevznikla a problematika začleňování se řešila na jiných existujících platformách (např. MAP), v jenom případě setkávání probíhala pouze po krátkou dobu a brzy zanikla.

U dotazu na kvalitu a podnětnost setkání vzhledem k rozvoji inkluze se většina respondentů (41 %) ztotožnila s odpovědí „částečně ano“. Vyšší míra spokojenosti byla u zástupců obcí (až 36 % z nich vyjádřilo úplnou spokojenost s kvalitou setkávání).

Graf 13: Jsou setkávání kvalitní a podnětná pro podporu a rozvoj inkluzivního vzdělávání v obci?

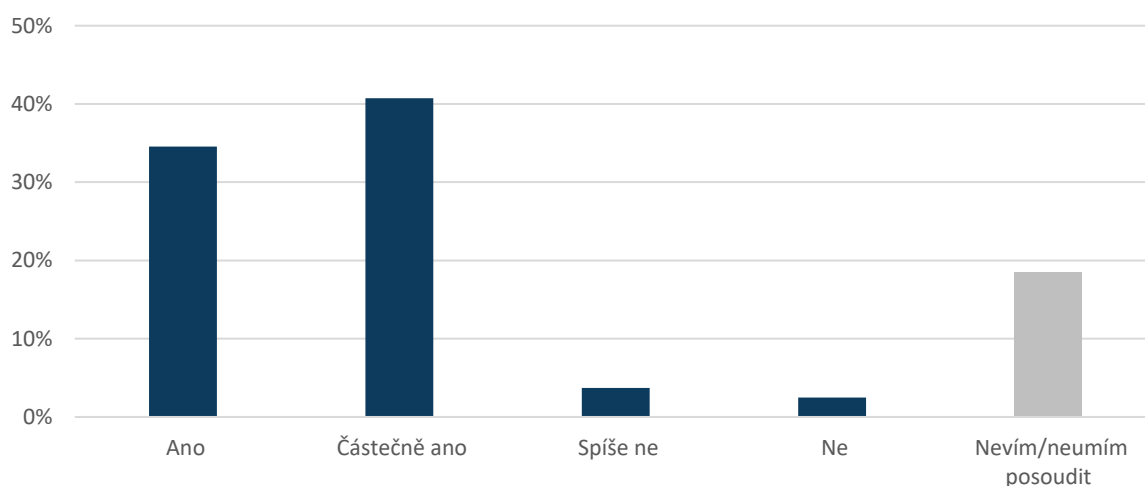
Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Mezi řediteli škol se v četných případech vyskytl názor, že setkávání pracovních skupin jsou zbytečná („Pro nás ta jednání nepřinášejí nové věci.“ „Sezení byla zdoluhavá, rok se táhlo vytváření analýz a nic z toho“). Také aktéři z jiných sfér se často zmiňovali o tom, že účastníci z oblasti školství byli vůči skupinám negativní. Diskuse na pracovních skupinách byly, zejména kvůli nepříznivým postojům zástupců ZŠ, v některých případech komplikované – přičemž zvládnutí tohoto problému ze strany ASZ bylo různé („První setkání PS bylo hodně emotivní. Ze strany ASZ to zvládli výborně, klobouk dolů, že to dali.“ „Se školou to byla katastrofa. Lidé z ASZ neodhadli míru negace, která se na skupině může objevit.“). Ale celkově byla facilitace a moderace skupin ze strany pracovníků ASZ hodnocena spíše příznivě. Někteří respondenti se pak do skupin zapojili pouze z pragmatických důvodů.

Dohromady 76 % respondentů souhlasilo alespoň částečně s tím, že na setkáních se zástupci škol probíhá diskuse o nastavení inkluzivního vzdělávání. Oproti minulé průběžné zprávě však přibýlo odpovědí částečně ano (z 11 % na 41 %). Zatímco v případě respondentů z obcí převažovaly odpovědi „Ano“ (50 % ku 36 %), odpověď „Částečně ano“ zvolil větší podíl respondentů z řad škol a dalších organizací (26 ku 43 %).

Graf 14: Na pravidelných setkáních se zástupci škol probíhá diskuse o nastavení inkluzivního vzdělávání (informace o vzájemných aktivitách, výměna zkušeností, sdílení problémů a jejich řešení apod.).

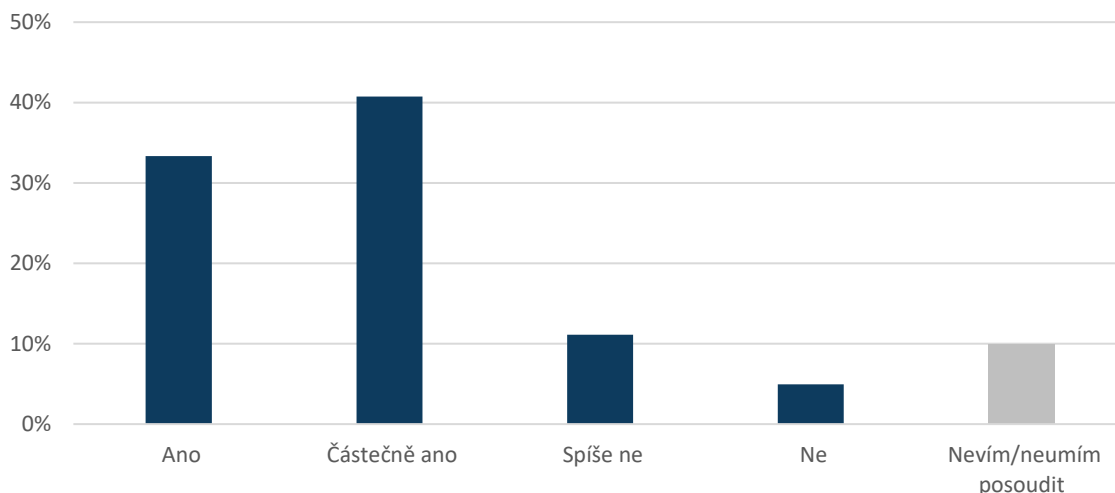
Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Setkávání pracovních skupin jsou v řadě případů hodnocena jako úspěšná, a to zejména zástupci měst, částečně také aktéři z NNO („Diskuse probíhají v příznivém klimatu.“ „Byla tam velká ochota řešit naše problémy, je nám nasloucháno.“). Nejvíce respondenti oceňovali právě to, že se mohli sejit lidé z různých oblastí a společně řešit témata ve vzdělávání. Účastníci skupin také potvrzují, že své názory mohli na skupinách přednést, a že tyto byly reflektovány. Méně příznivě je kvalita setkávání hodnocena tam, kde aktéři nebyli ochotní se do diskusí zapojit.

I v případě otázky, zda se respondentům podařilo na pracovní skupině ujasnit si potřeby v oblasti inkluzivního vzdělávání, přibýlo odpovědí „částečně ano“ z 31 na 41 % a pokleslo zcela souhlasných

odpovědí z 50 na 33 %. Nejvíce s tvrzením souhlasili zástupci obcí (téměř 90 % ano či částečně ano), nejméně zástupci dalších organizací pracujících s dětmi (23 % ano a 38 % částečně ano).

Graf 15: Podařilo se Vám na pracovní skupině sdílet či ujasnit si potřeby v oblasti inkluzivního vzdělávání?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Podle většiny respondentů se na setkání skutečně dařilo si ujasnit potřeby a sestavit z toho smysluplný výstup.

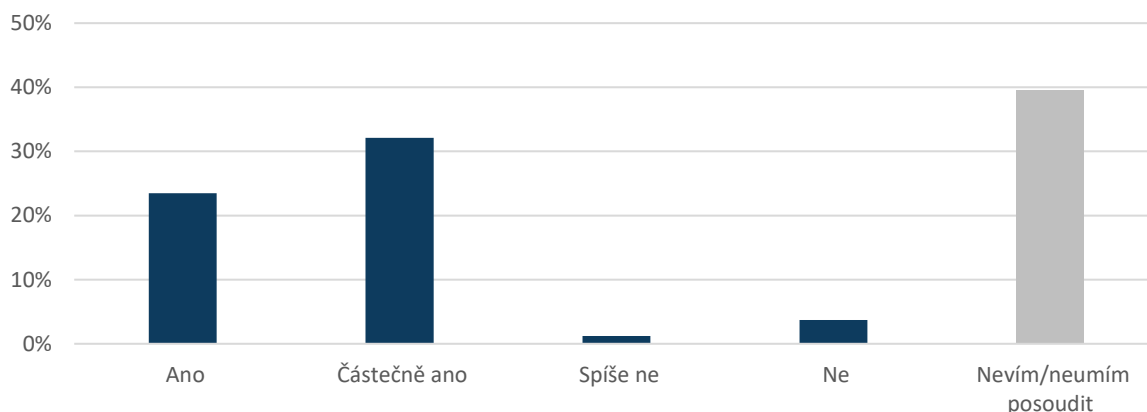
V některých případech bylo problematické dosáhnout mezi členy skupiny shody v tom, jaká témata by se měla projednávat („Každý tam řešil své vlastní problémy a úplně jsme se nepotkávali.“). Někteří respondenti uvedli, že by bylo potřeba problémy ve vzdělávání a začleňování řešit systémově, nikoliv projektově, a proto nemohou být schůzky pracovních skupin tak užitečné, jak by mohly být.

Náplň pracovních skupin hodnotili spíše negativně někteří aktéři z oblasti školství. Rozporuplně byla přijímána tzv. metoda stromování, kterou ASZ používá pro identifikaci příčin problémů, jež se v lokalitách objevují („Mnohdy to bylo pro nás nepochopitelné, dělaly se různé stromy, člověka to spíš otrávil.“). V jiných případech označili respondenti metodu stromování za zajímavou a přínosnou („ASZ nenásilně motivovala lidi, aby se sami zapojili do té činnosti.“).

Realizace MPI

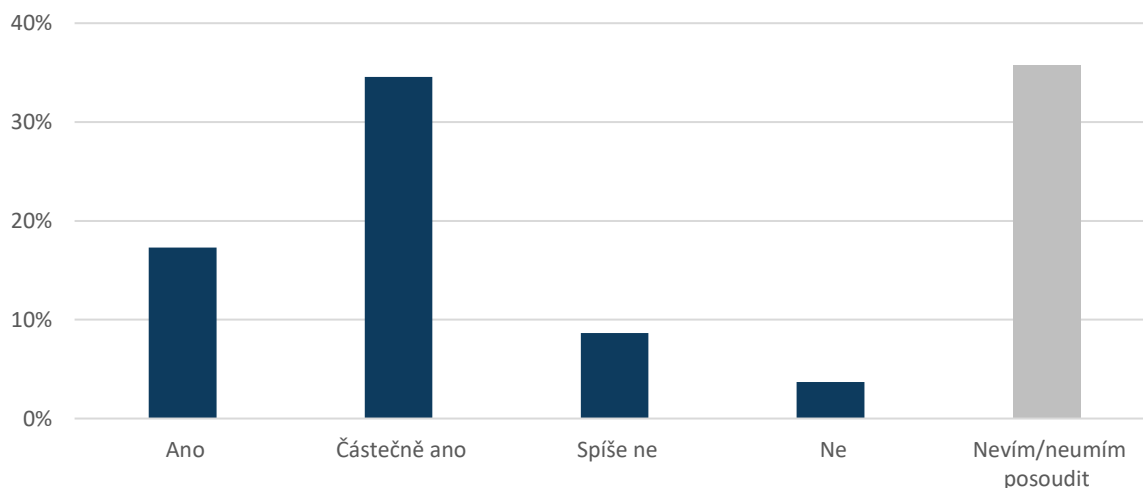
Podobně jako v předchozí průběžné zprávě se i nyní ukazuje, že většina respondentů nedokáže posoudit, zda jsou aktivity MPI realizovány dle plánu a v dostatečné míře (40, resp. 36 % všech respondentů). Částečný či úplný souhlas s oběma tvrzeními vyjádřilo 55 %, resp. 52 % respondentů. Podíváme-li se na rozdíly dle příslušnosti respondentů, ukazuje se, že do realizace MPI nejvíce vidí zástupci obcí a nejméně zástupci škol – kde je největší podíl odpovědí „nevím/neumím posoudit“.

Graf 16: Jsou realizovány aktivity a opatření definované v MPI dle plánu?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Graf 17: Jsou realizovány aktivity a opatření definované v MPI v dostatečné míře?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Ve většině obcí respondenti deklarují, že se aktivity realizují, ale zpravidla spíše částečně. Jen v menšině obcí je dosavadní realizace aktéry hodnocena jako zcela dostatečná a uspokojivá a na budoucí možnosti realizace je nahlíženo optimisticky.

Překážkou realizace některých aktivit v oblasti inkluzivního vzdělávání jsou také časté změny v legislativní úpravě této problematiky. V mnoha případech byl zmíněn nedostatek nebo přímo absence lidských zdrojů jako bariéra pro možnost realizace naplánovaných aktivit – a to jak kapacit pro přípravu projektu, tak také obsazení pracovních pozic plánovaných v projektech. Tento problém byl častěji zmiňován v malých obcích či v odlehlých regionech (odkud produktivní část obyvatel spíše odchází. „Když vidím, co všechno obnáší tady ten projekt z OP VVV, tak více bychom tu už tady nevládali.“). Více respondentů hovořilo o tom, že problematická je povinnost řešit v projektech odděleně témata vzdělávání a sociální věci.

Mezi dalšími problémy při realizaci plánovaných aktivit byl ve více případech zmíněn nezáměr cílové skupiny projektů, obava místních aktérů z realizace projektů, časový odstup mezi návrhem aktivit a

jejich realizací či nejistota udržitelnosti aktivit i po skončení realizace – pozic (např. školní asistenti nebo psychologové) či projektových aktivit (doučování, kroužky. „*Je to nekonceptní, skončí projekt, skončí člověk. Stát v tomto ohledu zaostává.*“).

V některých obcích dle respondentů k realizaci MPI v praxi nedochází, a to zejména v případě, kdy např. obec jako realizátor podala projektovou žádost, která ale byla zamítnuta, nebo pokud se obec nakonec rozhodla projekt nepodat vůbec. V několika obcích ani nebyly připraveny žádné projektové návrhy.

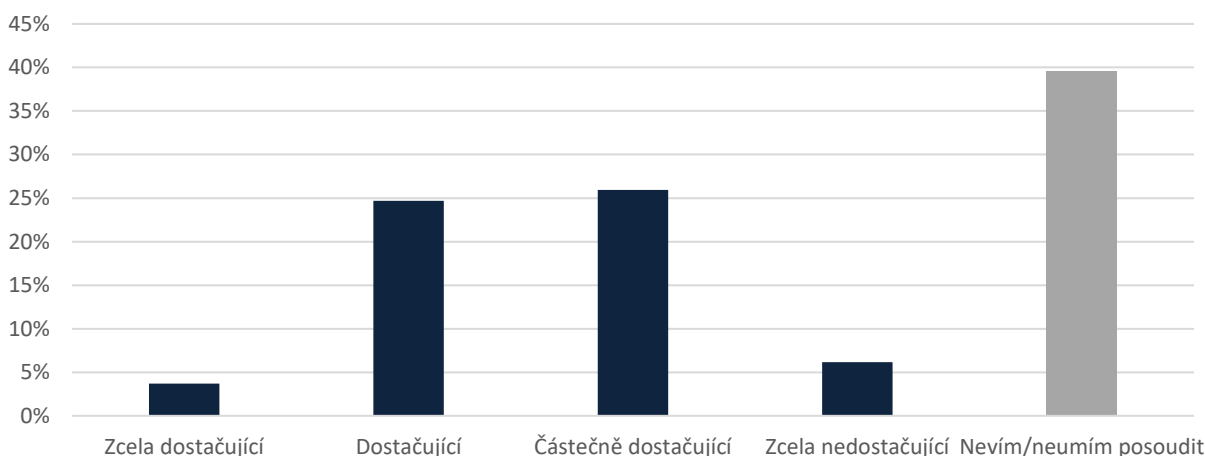
Mnoho respondentů, zejména z oblasti školství, nemá o realizaci bližší informace, ačkoliv se v lokalitě aktivity z MPI prokazatelně realizují. Několik respondentů otázka realizace MPI nezajímá („*Já si jednu projekty tak, jak potřebuju, ne podle dokumentů.*“) – přičemž právě nedostatečná znalost obsahu MPI místními aktéry byla některými respondenty hodnocena jako překážka k jeho realizaci („*Bylo by dobré, aby všechny zapojené subjekty věděly, jaké aktivity jsou v MPI, a aby podle toho vedly své aktivity.*“).

V jednom případě byl MPI zpracován nekvalitně, jelikož nebyl kompatibilní s aktuálně vyhlášenými výzvami, a proto musí dojít k jeho aktualizaci. Určitá část obcí má MPI schválený pouze krátkou dobu nebo bude teprve schválen, takže jeho realizaci ještě není možné posoudit.

Finanční prostředky pro inkluzivní vzdělávání

Největší podíl respondentů (40 %) se neodvážil říci, zda jsou prostředky dostupné na inkluzivní vzdělávání dostatečné. Podobné množství respondentů (cca čtvrtina) se koncentrovalo do odpovědí „dostačující“ a „částečně dostačující“. Dohromady tedy polovina respondentů se tak rozhodla zvolit odpovědi na středu nabízené škály. Zároveň lze dle podrobnější analýzy usoudit, že zástupci obcí se v tomto případě více kloní k pozitivnější odpovědi „dostačující“, zástupci škol a dalších organizací pak odpovědi „částečně dostačující“. Respondentů, kteří považují prostředky za zcela nedostačující, je 6 %, což je více než těch, pro které jsou prostředky zcela dostačující (4 %). Rozdíly dle jednotlivých vln nejsou zásadní, dochází pouze ke zvýšení podílů odpovědí „nevím/neumím posoudit“ (z 33 % u prvních tří vln na 44 % u novějších tří vln).

Graf 18: Jsou finanční prostředky, které jsou ve Vaší obci dostupné na inkluzivní vzdělávání, dostatečné?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

V otevřených komentářích se ve větší míře vyskytovala tvrzení, že celkových prostředků na inkluzi je relativní dostatek (Šablony, IROP, financování z krajů, obcí...), nicméně problém je především v jejich zaměření a roztříštěnosti. Velmi často zmiňovaným bylo nedostatečné ohodnocení školních asistentů (zejména pak těch, kteří mají částečné úvazky).

Řada respondentů zmínila, že právě nedostatečné ohodnocení daných pozic způsobuje jejich výrazný personální nedostatek, což je problém, který řeší velká část institucí. Financování např. školních psychologů by si respondenti představovali spíše přímo z rozpočtů, nikoliv projektově. Nutnost žádat na ty samé aktivity např. po dvou letech znovu vede k nejistotě.

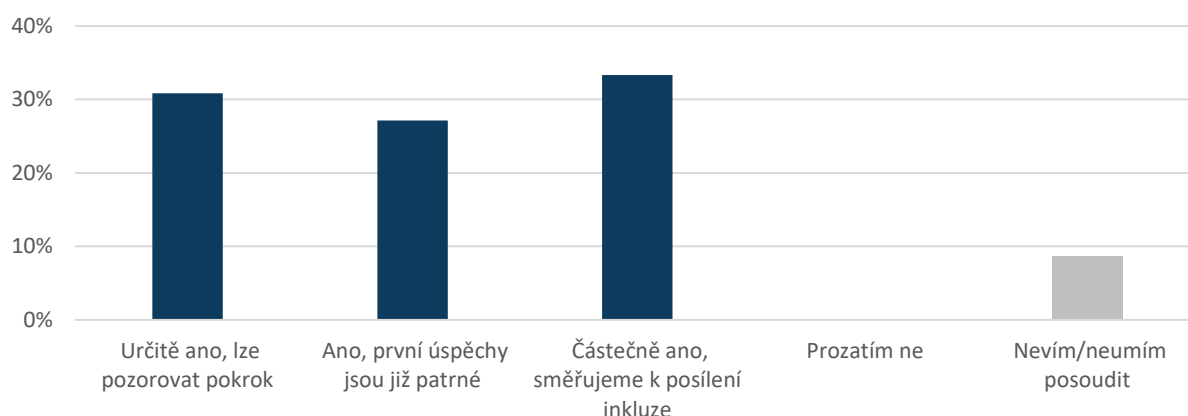
Další oblasti, kde by respondenti rádi viděli příliv prostředku, je zejména podpora školních psychologů a celkově vyšší podpora odborných pozic, dále také preventivní aktivity, doučování.

Inkluzivní vzdělávání ve školách

Nejvíce, tedy třetina respondentů (33 %) se domnívá, že se školám v jejich obci daří směřovat k inkluzivnímu vzdělávání pouze částečně. Ve srovnání s minulou průběžnou zprávou se jedná o podobný podíl respondentů. Narostl podíl respondentů, kteří tvrdí, že první úspěchy jsou již patrné (odpověď „ano“ – z 19 na 27 %). Na druhou stranu ale poklesl podíl těch, kteří tvrdí, že lze pozorovat velký pokrok v obci (odpověď „určitě ano“, z 37 na 31 %). Těchto respondentů je nejvíce zástoupeno u zástupců obcí.

Zástupci z novějších vln spolupráce s AZS (4. až 6. vlna) s výrokem souhlasí více než respondenti z prvních třech vln spolupráce (podíl odpovědí „určitě ano“ a „ano“ je u novějších vln 62 %, u starších vln 53 %).

Graf 19: Daří se školám ve Vaší obci směřovat k inkluzivnímu vzdělávání?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Většina respondentů uvedla, že se školám daří alespoň směřovat k inkluzivnímu vzdělávání, ale ve většině případů se to děje pouze proto, aby školy dodržely povinnosti ukládané jim zákonem („Všechny školy to prostě dělat musí, pokud k nim dítě přijde.“).

Většina aktérů z oblasti školství zaujímá k současné podobě inkluzivního vzdělávání výrazně negativní postoje („Když před jakýmkoli pedagogem z lokality zmíníte inkluzi, tak mají kopřivku. Učí se s tím žít.“ „Ředitelé vzali inkluzi na vědomí, ale nadšení z toho nejsou.“). Proces začleňování dosud segregovaných

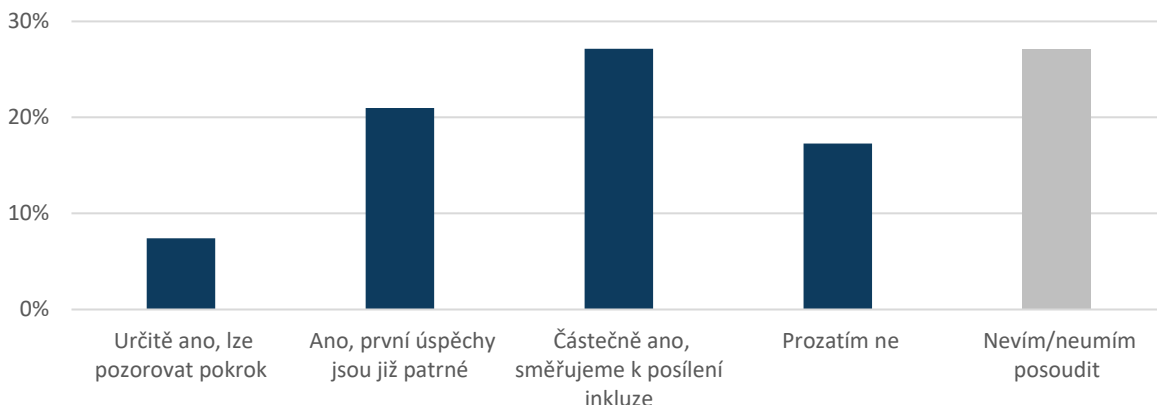
děti do běžných základních škol, který byl spuštěn vyhláškou MŠMT č. 27/2016 Sb. označují za nedomyšlený, nepřipravený a neefektivní s enormními náklady, které jeho realizace vyžaduje. Úspěšnost inkluzivních opatření je ovšem podle mnohých respondentů velmi malá. Při zavádění společného vzdělávání pak bylo podle některých respondentů podceněno to, že pedagogové s novými opatřeními ve své většině nesouhlasili (*„Školské prostředí je nesmírně konzervativní. Změny tam musí jít evolučně. Revoluce tam nejde. Protože hlavní roli tam mají lidi. A když se významnější část z nich postaví těm snahám na odpor, tak to nerozběhnete.“*).

Základní problém spočívá podle mnohých respondentů v tom, že inkluzivním vzděláváním jsou znevýhodněni běžní žáci, ale zároveň není inkluzivní vzdělávání vhodné ani pro samotné začleňované žáky, kteří nemohou v běžných základních školách prožít úspěch. Nejvýraznějším problémem, které inkluzivní vzdělávání přineslo, je podle mnoha dotazovaných pokles kvality výuky ve školách (*„Děti ze SVL tam křičí, asistent to nezvládá zklidnit a učit se tam nedá. Ostatní děti se tam vůbec nerozvíjí.“*) a narušení výuky přítomností dětí s výchovnými problémy.

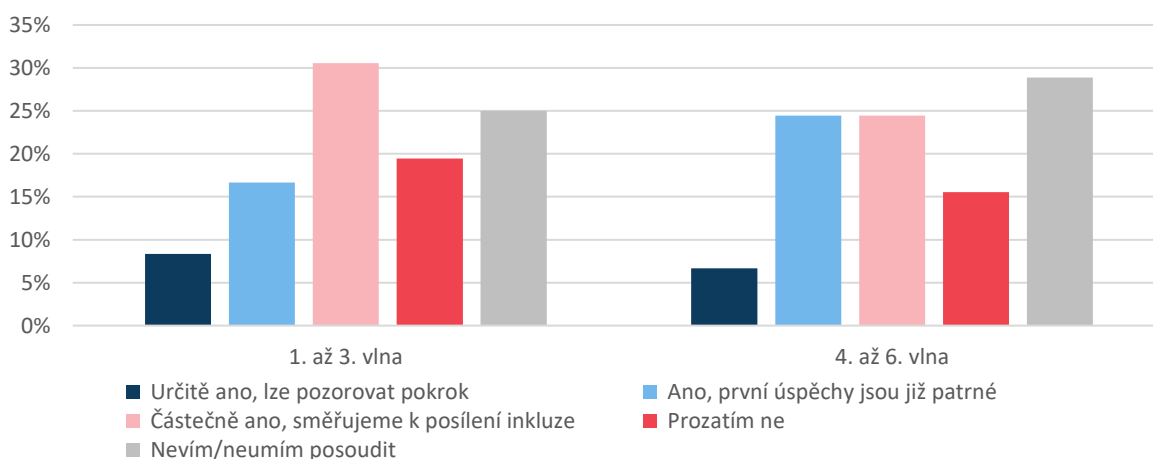
Jedním z velkých problémů je také nárůst byrokracie, která zavádění inkluzivního vzdělávání doprovází (*„Jsme zavaleni papíry, náš stát jednou zahyne na papíry.“*). Vykazování podpůrných opatření je podle respondentů příliš složité a nelogické. Časová a psychická zátěž pro pedagogy je hodnocena jako jeden z nejpalčivějších problémů inkluzivního vzdělávání. Pedagogové často totiž musí připravovat dvojí program vyučovacích hodin, zvláště pro běžné žáky a zvláště pro žáky zařazené v rámci inkluze. To pro ně ovšem znamená výraznou časovou investici navíc, která se ale nijak nepromítá do jejich odměňování.

Na otázku, zda se díky projektu podařilo změnit v obci postoje relevantních aktérů na problematiku IKV, se nejvíce (27 %) respondentů přimklo k odpovědi „částečně ano“. Podobobné množství si situaci nedovolilo posoudit. O tom, že se určitě daří postojům měnit, je přesvědčeno jen 7 % respondentů. O něco větší část respondentů (17 %) žádný posun v tomto ohledu prozatím nevnímá.

Nejméně pozitivně vnímají situaci zástupci dalších organizací pracujících s dětmi. Pouze 12 % se jich přiklonilo k prvním dvěma možnostem, zatímco u zástupců obcí a škol to bylo přibližně 36 %. Rozdělíme-li respondenty podle vln, lze zaznamenat u posledních tří vln nárůst počtu respondentů, podle kterých se již dostavují první úspěchy.

Graf 20: Podařilo se díky projektu změnit ve Vaší obci postoje relevantních aktérů k problematice inkluzivního a kvalitního vzdělávání?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Graf 21: Zastoupení odpovědí na změnu postoje relevantních aktérů v obci k problematice IVK dle příslušnosti k jednotlivým vlnám spolupráce

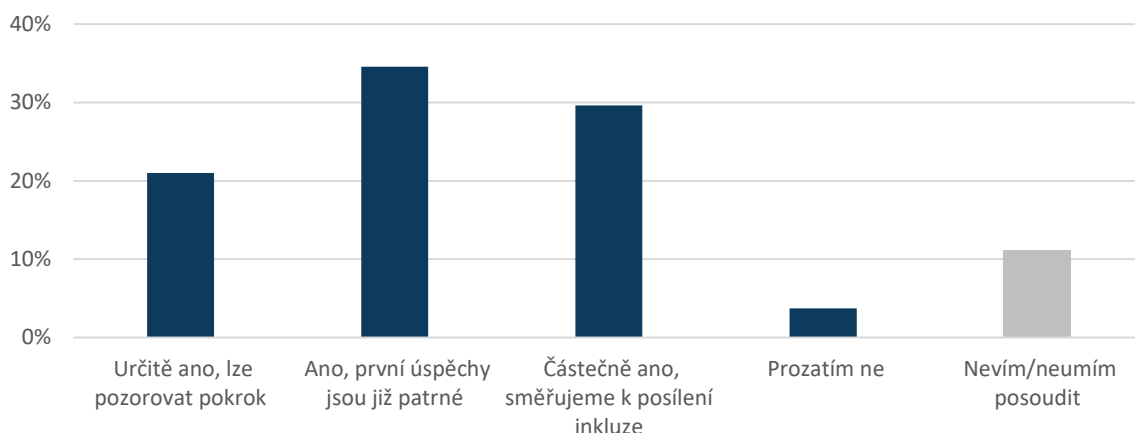
Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Většina dotazovaných uvedla, že postoje k problematice inkluzivního vzdělávání se v lokalitách nemění. Podle mnoha z nich je to záležitost, na kterou nemůže mít působení ASZ nebo projektu IKV žádný vliv. Z některých odpovědí lze usoudit, že postoj k inkluzivnímu vzdělávání se posunuje z polohy apriorně odmítavé do polohy mírně smířlivější

Další otázka v této oblasti směřovala na to, zda se školám v obci daří zapojovat děti ze SVL. Ve srovnání s toutéž otázkou hodnocenou v minulé průběžné zprávě se v tomto případě respondenti přiklonili spíše k částečnému souhlasu (odpovědi „ano“ a „částečně ano“), kde jsou zastoupeny až dvě třetiny respondentů. Zcela přesvědčeno je o úspěšném zapojení přibližně 21 % respondentů. Ukazují se pouze nevýznamné rozdíly v tom, jakou instituci respondent zastupuje, ačkoliv nejvíce pozitivních odpovědí je opět od zástupců obcí. I v případě této otázky lze zaznamenat nárůst pozitivnějších odpovědí u posledních tří vln spolupráce s ASZ.

Graf 22: Daří se školám ve Vaší obci zapojovat děti ze SVL?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Žáky ze SVL se podle řady dotazovaných daří začleňovat do škol, nicméně podle některých respondentů je tento proces výrazně úspěšnější na prvním stupni ZŠ („*Přechodem na druhý stupeň zájem o školu u dětí ze SVL prudce klesá.*“), vyšší úspěšnost také zaznamenávají malé školy, kde je ve třídách nízký počet žáků. Jiní respondenti uváděli, že úspěch začleňování je značně individuální a liší se i mezi školami v rámci jedné obce. Stejně tak se úspěšnost začlenění liší podle toho, o jaký typ postižení či znevýhodnění se u dítěte jedná.

Úspěšnost podpůrných opatření vidí respondenti různě – úspěšnost dětí ze SVL se podle některých daří zlepšovat, a to především díky působení asistentů pedagoga; jiní nevidí v úspěšnosti těchto dětí žádné výraznější posuny.

Podpora dětí ze SVL je ve většině lokalit dostatečná. Žáci mají přiděleny asistenty a rovněž se účastní mimoškolní přípravy. Jako úspěšné většinou bývají většinou hodnoceny programy doučování. Respondenti se většinou shodli, že nabídky doučování, kroužků a volnočasových aktivit pro žáky ze SVL, jsou pestré, a že tito žáci mají možnost se těchto aktivit účastnit (i když ne vždy vydrží volnočasové aktivity navštěvovat pravidelně a dlouhodobě) – podpora pro děti ze SVL je podle některých aktérů až přehnaně velkorysá. Ve většině navštívených škol rovněž fungují programy na obědy zdarma pro děti ze sociálně slabých rodin.

Řada respondentů uvedla jako základní problém nezájem rodičů ze SVL o školní prospěch jejich dětí, přičemž právě přístup rodiny je pro úspěšnost inkluzivních opatření zcela klíčový („*Musí fungovat celý trojúhelník škola-rodice-dítě, aby i inkluze fungovala.*“). Proto vidí někteří lidé jako základ úspěchu inkluze zaměstnání rodičů, aby tak mohli dětem poskytovat dostatečné vzory. Stejně tak musí být podle některých dotazovaných zároveň se vzděláním řešena i dluhová problematika.

V některých lokalitách dochází ke spontánní segregaci žáků ze SVL tím, že se koncentrují do jedné základní školy, která leží v blízkosti SVL. Škola se tak stává „romskou školou“, do níž žáci z řad majoritní populace dochází jen v malé míře. Dále samotná častá migrace obyvatel SVL bývá velkou překážkou pro úspěšné začlenění.

Na některých školách je problémem vysoká absence žáků ze SVL a tzv. skryté záškoláctví, kdy je nepřítomnost dětí ve škole omlouvána rodiči. Otevřené záškoláctví a neomluvené hodiny většinou

problémem nebývají, neboť to zavčas řeší škola se zástupci OSPOD, příp. i za asistence policie, čehož se rodiny dětí ze SVL obávají.

Několika respondenty je podpora pro děti ze SVL hodnocena jako nedostatečná např. proto, že v lokalitách došlo ke zrušení dříve úspěšného nízkoprahového klubu. Řada aktérů považuje podporu vymezenou pouze na základě etnické příslušnosti za nespravedlivou („*My se nebráníme tomu podporovat děti ze sociálně slabých rodin, ale buďto všichni nebo nikdo. Všem rovným dílem.*“).

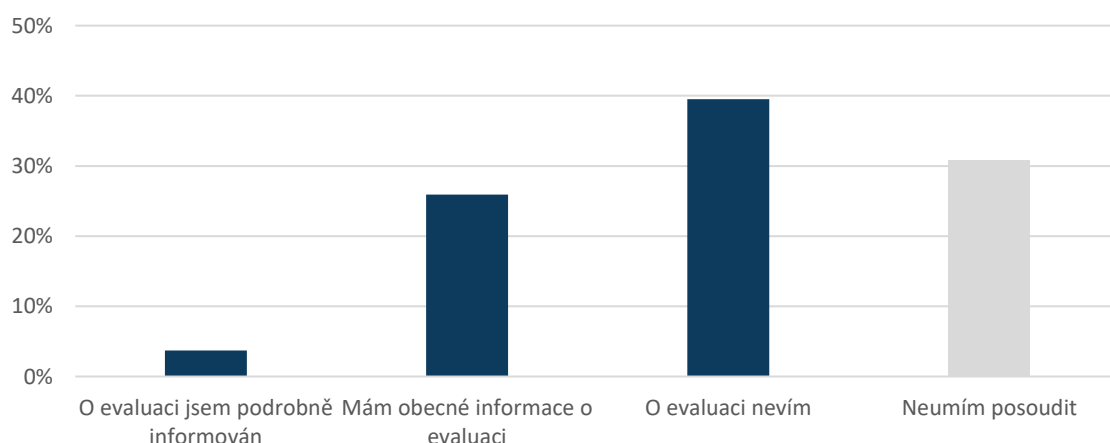
V posledním roce podle většiny respondentů k žádným zásadním změnám v oblasti inkluzivního vzdělávání nedošlo. Nejčastěji zmiňovanou byla změna systému financování asistentů pedagoga, která je ale hodnocena většinou nepříznivě, protože redukuje možnost zaměstnávat na těchto pozicích zaměstnance na plné úvazky. Často bylo zmíněno i to, že se v posledním roce zvýšila hodinová dotace na doučování.

Hodnotící zpráva o dopadu projektu v lokalitách

Na dotaz, zda respondenti vědí o přípravě evaluace dopadu projektu IKV, odpovědělo 40 % respondentů, že o realizaci evaluace nevědí, dalších 31 % se pak k otázce nevyjádřilo. Přibližně 30 % tedy má povědomí o evaluaci, nicméně naprostá většina má pouze obecné informace. Všichni respondenti, kteří uvedli podrobnou znalost evaluace, zastupují školská zařízení. Vysoký poměr respondentů, kteří nemají o evaluaci povědomí, odpovídá typu evaluace (realizované shora, samotnou Agenturou pro sociální začleňování).

Tato otázka byla pokládána také vybraným lokálním konzultantům, kteří by měli být o procesech na úrovni ASZ informováni. Všichni měli povědomí o tom, že se evaluace bude připravovat (byli na prezentaci organizované ASZ nebo jsou přímo v kontaktu s evaluátory), i když ještě nemají k dispozici konkrétní informace („*Zatím nám nikdo neřekl nic konkrétního – kdy, kdo, co.*“). Přenos informací od realizátora projektu směrem ke členům realizačního týmu v tomto ohledu tedy funguje.

Graf 23: Víte o tom, že se plánuje/připravuje evaluace dopadu projektu IKV?

Zdroj: Vlastní šetření (N = 81)

Jen 10 % respondentů uvedlo, že zpráva je již na úrovni příprav a je zahájena diskuse. Naprostá většina respondentů (90 %) nevěděla, v jaké fázi je aktuální příprava Hodnotící zprávy o dopadu projektu na lokalitu, což je částečně v souladu s faktem, že realizace Hodnotících zpráv je teprve plánována a bude postupně zahajována v lokalitách, které ukončí / budou na konci spolupráce s ASZ – procento respondentů, kteří se s Hodnotící zprávou setkají by tedy mělo v dalších letech výrazněji růst.

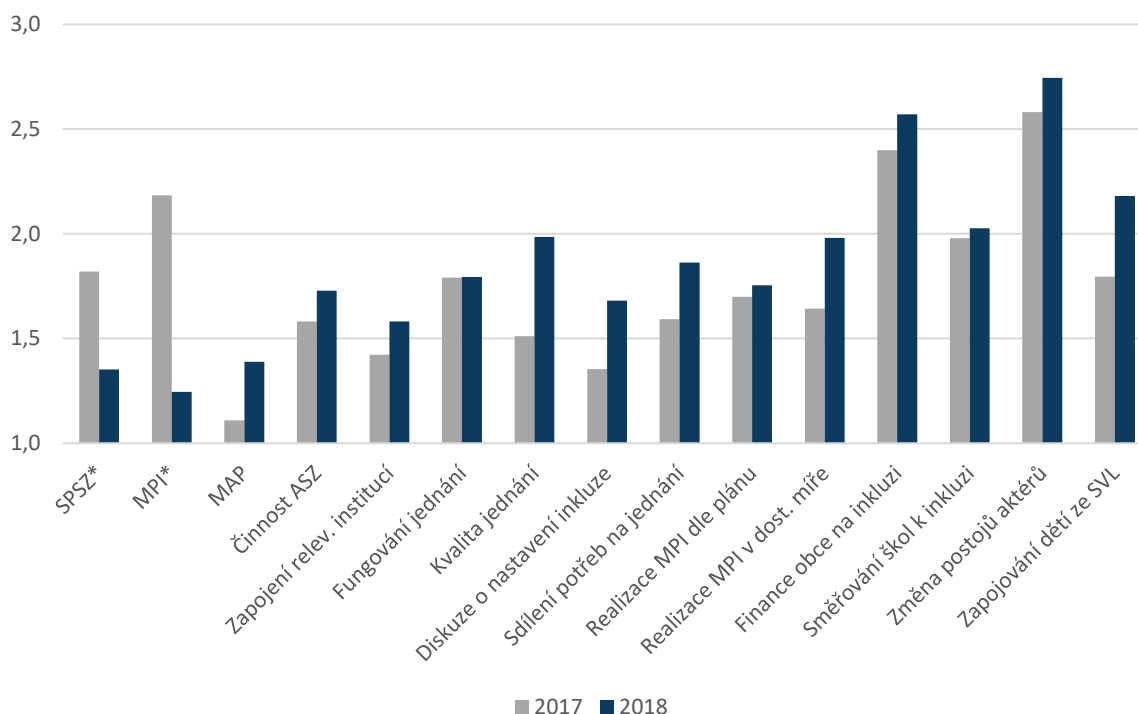
I tato otázka byla pokládána v šetření lokálním konzultantům, 4 z 5 věděli, že se Hodnotící zpráva bude v jejich lokalitě připravovat, věděli, kdo jí bude realizovat, případně se i podíleli na připomínkování. V některých lokalitách jsou už zahajovány přípravy („Jsme v kontaktu s evaluátorem, řeší prozatím organizační stránku evaluace.“), jinde je spolupráce teprve na začátku a nastavení Hodnotící zprávy se prozatím neřeší.

3.3.1 Vývoj parametrů

Součástí této Průběžné zprávy už může být i vyhodnocení vývoje nastavených parametrů. V loňském šetření bylo definováno 15 parametrů³⁰. Jak je uvedeno na úvod této kapitoly, parametry měly definovaných 4-5 kategorií (tedy možných odpovědí), přičemž tyto kategorie byly využity pro kvantifikaci odpovědí. Kategoriím byla přiřazena čísla 1 – 4³¹, kde kategorie 1 značila ideální stav (schválení dokumentu, odpověď „ano“, „určitě dostačující“ apod.) a byl zjištěn průměr získaných hodnot.

Obecně tedy pokud nastal od roku 2017 pokles hodnoty parametru, jedná se o pozitivní trend a zlepšení situace, v případě růst parametru hodnotí respondenti situaci více negativně.

Graf 24: Hodnoty parametrů v roce 2017 a 2018

Zdroj: Vlastní šetření (N v roce 2017 = 54; N v roce 2018 = 81)

Pozn. Zobrazeny jsou pouze ty parametry, které je možné srovnávat (tzn. ty, které byly sbírány v roce 2017 i 2018). Hvězdičkou jsou označeny parametry, které mají pětibodovou škálu kategorií.

Nejvýraznější pozitivní posun nastal v případě parametru MPI, kde došlo ke zlepšení až o celou jednu kategorii (z hodnoty 2,2 na 1,2). Také SPSZ označovali respondenti častěji jako „schválený dokument“. Jedná se o parametry, na které má ASZ v rámci projektu nejvýraznější vliv, s postupem spolupráce v nově přibíraných lokalitách dochází k jejich tvorbě a schvalování.

V žádném ze zbývajících parametrů nedošlo ke zlepšení situace. Zjištěno bylo zhoršení u hodnocení dostatečnosti realizace MPI (často zmiňovanou překážkou je absence lidských zdrojů – pro přípravu

³⁰ V roce 2018 přibýly tři nové parametry k vyhodnocení dílčího cíle 6, tyto ovšem nejsou do hodnocení vývoje prozatím zařazeny, neb mají prozatím zjištěnu jen jednu hodnotu – za rok 2018.

³¹ Resp. 1 – 5 v případě pětibodové škály (SPSZ, MPI)

projektu i pro plánované pracovní pozice; či nezájem cílové skupiny projektů) a u kvality a obsahu diskuze na pracovních skupinách (především od pracovníků ze školství, z nichž se někteří tématu inkluze věnují jen neochotně; vliv může mít také to, že hlavní cíl pracovních skupin – sepsání MPI – byl v lokalitách již splněn a skupina tak pro účastníky ztrácí svůj hlavní smysl).

Otevřené komentáře aktérů v jednotlivých letech jsou obdobné, nevykazují větší odchylky (zmiňovány obdobné problémy, stížnosti, bariéry i názory). Nedošlo k plošné razantní změně situace, kterou by bylo možné změnu postojů vysvětlit. Mírné zhoršení těchto parametrů je možné přičítat zklamání, které aktéři zažili po počátečním nadšení; změnami lokálních konzultantů v průběhu realizace projektu (což naruší kontinuitu práce) a v obcích, kde spolupráce probíhá již delší dobu i tím, že jednání probíhala už dřív a respondenti si na ně nepamatují.

4 Závěry a doporučení

Hlavní závěry k metodickému nastavení evaluace

Rozsah sběru vstupních dat v lokalitách k vyhodnocení dopadů v lokalitách je dostatečný³², nejasné ovšem zůstává další využití těchto vstupních dat.

V rámci projektu dochází ke změnám v celkovém pojetí dopadové evaluace. Vedení projektu aktuálně ustoupilo od opakovaného sběru původně plánovaných dat v jejich plném rozsahu, jelikož se evaluace v jednotlivých lokalitách bude připravovat více individuálně s přihlédnutím k místním specifikům a dle nastaveného MPI – místo původně plánovaného plošného hodnocení všech charakteristik.

Dále není možné vyhodnotit časové hledisko opakovaného sběru dat a jeho rozsahu, neboť nejsou dostupné informace o plánovaném průběhu sběru dat.

Rukověť evaluátora poskytuje vodítka pro tvorbu evaluace, je kompatibilní k evaluacím dalších projektů (např. SZSZ) a může pomoci sjednotit evaluační praxi napříč projekty.

Metodické nastavení evaluace není z dostupných dokumentů zcela zřejmé, a to především kvůli nekonzistenci (nepropojení) jednotlivých dokumentů. Dle informací od realizátora projektu aktuálně probíhají práce na některých z dokumentů (Rukověť evaluátora, „banka dopadů“, „design evaluace“ pro jednotlivé lokality) a počítá se s revizí Evaluačního manuálu. Realizátor od zahájení projektu ustoupil od původně plánovaného plošného hodnocení všech charakteristik sociálního vyloučení (nastavené checklisty v EM) a zaměřil dopadovou evaluaci v každé lokalitě konkrétněji, s ohledem na nastavený Místní plán inkluze a hodnocení dopadů tam, kde skutečně projekt působil.

V době zpracování evaluační otázky je tedy nutné konstatovat, že metodické nastavení evaluace může vést ke kvalitní dopadové evaluaci, ale existují podstatná rizika, na kterých je nutné pracovat a eliminovat je. Níže je uveden souhrn hlavních rizik a nedostatků:

- Není pevně stanoven evaluační design pro dopadovou evaluaci, design evaluace je stále ještě nastavován, v procesu (ač v některých lokalitách již dochází k ukončování spolupráce)
- Není zcela zřejmé, jakým způsobem mají být dílčí evaluace lokalit provázané a zda a jak budou alternovat komplexní vyhodnocení (mj. chybí odkazy na banku dopadů, která má plnit tuto sjednocující roli).
- Vznikající metodické materiály nejsou ve všech případech zakotveny v projektové dokumentaci, jako relevantní součást projektu.
- Většina dokumentů není ve finální podobě, dokumenty nemají sjednocenou terminologii, nejsou propojené (není jasná jejich návaznost).
- Pro hodnotitele (a tedy ani pro realizační tým projektu) není možné vyhodnotit časové hledisko sběru dat, neboť nejsou dostupné informace o plánovaném průběhu sběru dat.
- Evaluační manuál teoreticky popisuje velké množství dílčích analýz a evaluačních metod, které ovšem nejsou dále rozpracovány v Rukověti evaluátora (nepočítá se s jejich zpracováním), aktuálně není explicitně známo, kdy a jaká data budou opakovaně sbírána, ani jakým způsobem budou data dále vyhodnocována.

³² Rozsah sběru dat určují nastavené checklisty (Část 2 Evaluačního manuálu) a data jsou přímo uváděna ve Vstupních analýzách jednotlivých lokalit.

- Rukověť evaluátora nevychází z teoretického Evaluačního manuálu (EM např. pracuje s nástrojem Matice logického rámce, zatímco RE pracuje s Intervenční logikou a Teorií změny; EM rozpracovává analýzu hodnoty sítí či analýzu stakeholderů, se kterými není v RE vůbec počítáno).
- Uvažované využití banky dopadů není zmíněno v Rukověti evaluátora (ani v EM).
- ASZ pravděpodobně počítá s distribucí EM a RE společně s doplňujícím komentářem, součástí zavádění do praxe jsou i školení. Ale i přes to by měly být oba materiály kompletní (samonosné), bez potřeby doplňujících ústních informací k jejich použití. Jedná se například o úvodní informace – v rámci jakého projektu je vytvořen (resp. využíván), komu je určen, jak má být používán apod. Chybí také podstatné informace o tom, v jaké fázi mají být jednotlivé kroky aplikovány.
- Vytváření evaluačních designů a práci s bankou dopadů budou mít na starosti evaluátoři v jednotlivých lokalitách – a prozatím není nikde popsán systém jejich kontroly a vedení.
- Informace o plánovaném věcném hodnocení projektu nejsou zakotveny v žádném z metodických evaluačních dokumentů.
- Šetření k hodnocení partnerství a k hodnocení projektového poradenství byly pozdrženy a jsou teprve v přípravě. Příprava hodnocení změny postojů k inkluzivnímu vzdělávání je prozatím pozastavena.

Díličí doporučení k metodickému nastavení evaluace

Finalizovat (resp. aktualizovat) metodické dokumenty, co možná nejdříve (nejpozději do konce roku 2019).

Dopracovat dokumenty po textové stránce (minimálně EM, RE, banka dopadů, popř. další)

- Doplnit seznam zkratk, sjednotit formátování, odstranit změnový režim apod.
- Propojit Evaluační manuál, Rukověť evaluátora a další podkladové dokumenty evaluace, případně vypracovat souhrnný dokument.
- Popsat systém evaluace v lokalitách konkrétněji, vč. harmonogramu sběru dat a dalších evaluačních aktivit, souslednosti aktivit, rolí jednotlivých aktérů, odpovědností apod.
- Obdobně doplnit do dokumentů konkrétnější informace o průběhu celkové dopadové evaluace projektu (vč. harmonogramu sběru dat a dalších evaluačních aktivit, souslednosti aktivit, rolí jednotlivých aktérů, odpovědností apod.).
- Doplnit metodické dokumenty o úvodní a praktické informace k jejich využití.
- Vytvořit systém vedení a kontroly evaluátorů působících v lokalitách (evaluátoři budou vytvářet evaluační designy, budou pracovat s bankou dopadů apod.).

Realizovat aktivity k věcnému hodnocení projektu (tj. hodnocení partnerství a hodnocení projektového poradenství, popř. také hodnocení postojů k inkluzivnímu vzdělávání)

- Pro přenos dobré praxe.
- Vstup do celkové evaluace projektu.

Realizovat workshopy / follow-up s evaluátory ke sdílení praxe z přípravy a realizace evaluace v lokalitách

- Pro sjednocení evaluačních designů a kontrolu správného používání připravených nástrojů v rámci banky dopadů.
- Pro přenos dobré praxe.

Hlavní závěry k přínosu projektu

- Sledované parametry, které pokrývají aktivity projektu v obcích, dosahují očekávaných hodnot.
- Hodnoty parametrů dostaly mírné změny oproti šetření v loňském roce.
- Nejvýraznější kladný posun zaznamenaly parametry, na které mají aktivity ASZ přímý vliv – tedy schvalování dokumentů SPSZ a MPI (s postupem spolupráce v nově přibíraných lokalitách dochází k jejich tvorbě a schvalování)
- Zjištěno bylo zhoršení u kvality a obsahu diskuze na pracovních skupinách a dále u hodnocení dostatečnosti realizace MPI.
- Strategické dokumenty jsou většinou schváleny zastupitelstvem obce.
- Stále se vyskytují případy, kdy aktéři (především ze školství) nemají povědomí o procesu přípravy a schvalování strategických dokumentů.
- Zapojení obcí do existujících Místních akčních plánů rozvoje vzdělávání je intenzivní.
- Relativně častým jevem bylo, že respondenti zaměřovali aktivity prováděné v rámci MPI s aktivitami z MAP, případně byly zaměřovány i samotné dokumenty.
- Nižší povědomí mají aktéři o Vstupní analýze lokality (VA), o jejíž přípravě nevěděla třetina respondentů.
- Respondenti uváděli, že se zprostředkovaně podíleli na tvorbě VA (jako respondenti rozhovorů či dodáním dat).
- Činnost ASZ je hodnocena jako přínosná. S metodickou podporou ASZ jsou častěji spokojeni zástupci obcí než školy a NNO.
- Nejoceňovanější je výpomoc ASZ při vypracovávání projektových žádostí (znalosti, možnosti a personální kapacity realizátora, vč. možností konzultací) a dále při síťování aktérů.
- Mezi uváděné problémy v rámci činnosti ASZ figurovaly časté změny na pozicích lokálních konzultantů či činnosti málo zaměřené na výsledek.
- Spolupráce na místní úrovni většinou funguje, i když bylo zjištěno mírné zhoršení kvality a obsahu diskuze na pracovních skupinách.
- Pracovní skupiny jsou organizovány v souladu s nastaveným plánem a v dostatečné frekvenci, omezení četnosti setkávání se objevuje u obcí, které se zapojily do spolupráce v dřívějších vlnách.
- V rámci šetření byla opět ze stran respondentů (především ze školství) patrná nedůvěra k inkluzivním opatřením (pro pedagogy příliš náročné, s negativním vlivem na vzdělávání ostatních žáků).
- Někteří z místních aktérů zapojených do projektu byli skeptičtí k tomu, že by se podařilo změnit postoje aktérů v obci k problematice inkluzivního vzdělávání za tak krátkou dobu. Jedna šestina těchto aktérů nevnímá žádný posun ve změně postojů klíčových aktérů.

Doporučení ve vazbě na závěry

Č.	Název doporučení	Text doporučení	Popis rizik a dopadů v případě nezpracování doporučení	Závěr, ze kterého vychází	Odkaz na kap. závěru
1	Dopracovat systém evaluačních nástrojů a jejich podpůrných dokumentů	Při úpravě dokumentů dbát na to, aby: - byla v maximální míře využita již sebraná data z checklistů (ale zároveň bylo přihlédnuto k situaci v lokalitě a v MPI) - evaluační nástroje zahrnovaly všechny pilíře - byly jednotlivé nástroje propojené - např. sjednocením terminologie a vzájemnými odkazy (na co navazují či z čeho vychází) - opatřit všechny dokumenty jasnou identifikací (komu slouží, co hodnotí, kdy a jak se mají používat)	Roztříštěnost, nejednotnost a nekonkrétnost metodických materiálů může vést k chybně uchopené evaluaci projektu.	Existují rizika, že metodické nastavení nepovede ke kvalitní dopadové evaluaci. Design evaluace je stále ještě nastavován; není zcela zřejmé, jakým způsobem mají být dílčí evaluace lokalit provázané; dokumenty nemají sjednocenou terminologii a nejsou propojené (není jasná jejich návaznost, neodkazují na sebe, ač mají být evaluátory využívány – např. chybí banka dopadů); není nastaven harmonogram realizace dopadové evaluace a sběru dat; Evaluační manuál teoreticky popisuje velké množství dílčích analýz a evaluačních metod, které ovšem nejsou dále rozpracovány v Rukověti evaluátora (nepočítá se s jejich zpracováním), aktuálně není explicitně známo, kdy a jaká data budou opakovaně sbírána, ani jakým způsobem budou data dále vyhodnocována.	kap. 3.2, EO C.1
2	Systémově proškolení a vést všechny pracovníky, kteří budou realizovat dopadové evaluace v lokalitách vč. vzájemného sdílení zkušeností při přípravě a realizaci	Vytvořit systém vedení a kontroly evaluátorů působících v lokalitách tak, aby byly metodické dokumenty správně pochopeny, evaluační designy byly kvalitní a podařilo se evaluační designy nastavit srovnatelně.	Roztříštěné / nejednotné / nekvalitní evaluační zprávy lokalit nebude možné využít pro celkovou dopadovou evaluaci projektu. Nedojde k přenosu dobré praxe.	Vytváření evaluačních designů a práci s bankou dopadů budou mít na starosti evaluátoři v jednotlivých lokalitách – a prozatím není nikde popsán systém jejich kontroly a vedení.	kap. 3.2, EO C.1

3	Realizovat aktivity k věcnému hodnocení projektu (hodnocení partnerství a hodnocení projektového poradenství, popř. hodnocení postojů k inkluzivnímu vzdělávání)	Dle původního plánu realizovat aktivity k věcnému hodnocení projektu (hodnocení partnerství a hodnocení projektového poradenství, popř. hodnocení postojů k inkluzivnímu vzdělávání) mezi místními aktéry v lokalitách a výsledky šetření následně promítnout do praxe aktivit projektu.	Nepoučení se z chyb realizovaných v rámci projektového poradenství a jiných aktivit projektu. Nevyužití možnosti ke zlepšení.	Hodnocení věcné náplně projektu je důležité pro celkovou evaluaci projektu (dílčí dotazníky se zaměřují na jednotlivé důležité součásti působení ASZ v lokalitách), výsledků šetření může být využito pro zkvalitnění práce v lokalitách.	kap. 3.2, EO C.1

5 Zhodnocení zapracování doporučení z předchozí zprávy

Dle informací od realizátora projektu byla doporučení z Průběžné zprávy reflektována následovně:

Č.	Název doporučení	Text doporučení	Zapracování doporučení ze strany realizátora projektu
1	ASZ: Zvýšit kredit nových lokálních konzultantů	Pokusit se zamezit fluktuaci lokálních konzultantů a dalších členů týmu působících v lokalitách. V případě výměny pracovníků dbát na jejich zaškolení, předání všech informací o lokalitě novým pracovníkům a jejich seznámení s předchozím děním v obci.	Snaha zamezit fluktuaci je dlouhodobě intenzivně řešena. V nedávné době byl navýšen úvazek personalistky, pozice v terénu jsou koncipovány maximálně flexibilně a výběrová řízení mají nejvyšší možnou prioritu, aby nedocházelo k výpadkům spolupráce v lokalitách. Probíhá také sdílení informací v rámci týmů pro případnou zastupitelnost. Problém fluktuace a obtížného náboru zaměstnanců je ze strany ASZ dlouhodobě prezentován směrem k ŘO, zároveň je důkladně popsán v obou průběžných sebehodnotitcích zprávách.
2	ASZ a realizátoři ostatních IPs: Předávat a sdílet informace o působení projektů	V rámci celého realizačního týmu i mezi jednotlivými IPs posílit sdílení informací o vzniklých materiálech a o působení jednotlivých projektů (v lokalitách, u konkrétních aktérů apod.). Ke sdílení informací mezi projekty je možné využít klíčovou aktivitu 2: Podpora odborné spolupráce a již ustanovených koordinačních setkání mezi IPs.	Projekt ASZ za tímto účelem vypracoval tzv. myšlenkové mapy relevantních projektů, které naznačují vzájemné průniky v činnostech, které znamenají jednak možnost meziprojektové spolupráce, ale představují také riziko duplicit. Tyto mapy jsou sdíleny s partnerskými IPs. Zástupci projektu se také účastní řady meziprojektových setkání, kde aktivně diskutují a prezentují svoji činnost v lokalitách. Dále jsou tyto akce využívány k síťování realizačních týmů. V konkrétních lokalitách pak místně příslušní pracovníci průběžně analyzují působení zástupců ostatních IPs. Podle názoru realizátora projektu je také nutné zmínit, že se v rámci meziprojektové spolupráce vyskytly i problémy, přesto se však projekt IKV snaží výše popsanými způsoby o efektivní sdílení informací s ostatními IPs.
3	ASZ: Zvážit sdílení Průběžných sebehodnotitcích zpráv mezi dalšími členy realizačního týmu	Realizátor projektu by mohl zvážit zaslání vypracované Průběžné sebehodnotitcí zprávy také dalším členům realizačního týmu, aby je informoval o postupu implementace projektu.	Při přípravě druhé průběžné sebehodnotitcí zprávy byli (stejně jako dříve) osloveni k součinnosti vedoucí a klíčoví pracovníci pro každou tematickou oblast projektu. Tentokrát však byli vyzváni k tomu, aby do činnosti přímo zapojili také co nejvyšší počet svých spolupracovníků. Jejich výstup tak byl agregovaným postojem celého týmu. Forma zapojení byla ponechána na uvážení daného vedoucího/klíčového pracovníka. V některých týmech tak vypracoval každý pracovník samostatné písemné vyjádření, jinde se jednalo o téma týmové porady, případně vedoucí/klíčový pracovník provedl osobní konzultace. Finální sebehodnotitcí zpráva pak byla projektovou manažerkou rozeslána na kompletně celý projektový tým dle doporučení.

6 Seznam použitých zdrojů a literatury

Seznam použitých zdrojů

- Charta projektu vč. příloh
- Interní podklady k projektu (Místní plány inkluze jednotlivých obcí, Vstupní analýzy jednotlivých obcí, seznamy kontaktů na členy realizačního týmu ad.)
- Monitorovací zprávy vč. příloh (ZoR)
- Pokladové materiály a informace z MŠMT, např. k akci KLIMA, Metodika pro vnitřní evaluaci - http://www.msmt.cz/uploads/OP_VVV/Evaluace/Metodika_pro_vnitri_evaluaci_PO3_IPs_v_erze2.pdf apod.
- Webové stránky ASZ (<http://www.socialni-zaclenovani.cz/>)
- Webové stránky MŠMT (<http://www.msmt.cz/>, <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy-1/vyzvy-op-vvv>, http://www.msmt.cz/uploads/OP_VVV/Evaluace/Metodika_pro_vnitri_evaluaci_PO3_IPs_v_erze2.pdf)
- Evaluační a pracovní materiály projektu IKV:
  - Evaluační manuál (k dispozici verze 1, 31. 12. 2017)
  - Vstupní analýzy místních vzdělávacích sítí (plánovaných 80 analýz, v době hodnocení dokončeno 26 analýz)
  - Rukověť evaluátora (29/10/2018 | ver17)
  - Dotazníkové šetření k hodnocení partnerství (předfinální verze ze dne 24. 1. 2019)
  - Banka dopadů – „Indikativní dopady projektů OPVVV KPSVL (výzvy č. 21, 39 a 51) ve vazbě na realizované aktivity/podaktivity výzev“ (verze 9 ze dne 3. 12. 2018)
  - Pilotní design a evaluační otázky (Příbram, Slaný).
  - Prezentace pro poradu vedení ASZ – „Evaluace v projektech ASZ“ (25. 1. 2019)
  - Podkladový materiál ASZ „Evaluace v projektech OPZ a OPVVV: souhrn k prosinci 2019“ (10. 12. 2018).
- Evaluační materiály zahraničních subjektů:
  - Projekt Evaluation of Inclusive Education Policies and Programmes in Armenia
  - Organizace La Rueca asociación social y cultural
  - Projekt Quality Framework for Traineeship
  - Iniciativa Promoting helth-enhancing physical activity across sectors
  - Projekt Paving the way for successful inclusion – Investing in the development of inclusive primary schools in the western cape (A Programme of Inclusive Education Western Cape)
  - Evaluation EU Activities – A Practical Guide for the Commission Services
  - EU Commission – Evaluation methods for the European Union’s external assistance
- Respondenti individuálních a telefonických rozhovorů (viz kap. 2)

7 Příloha I: Technická zpráva s detailním popisem šetření

Externí příloha.

Příloha I obsahuje podrobný popis realizovaného šetření za účelem shromáždění podkladových informací pro zpracování Průběžné zprávy.

Informace o proběhlých šetřeních jsou za účelem zvýšení přehlednosti zprávy rozčleněny podle zkoumaných evaluačních otázek.

8 Příloha II: Kompletní podklady

Externí příloha – soubor s podkladovými materiály.

9 Příloha III: Dashboard